

Беларускія Ведамасыці

ВАРШАВА, жнівень-верасень 2002 г.

ТРЭБА АДБУДАВАЦЬ ХРАМ

Фота У. Багданава

ХРОНІКА ПАРУШЭННЯЎ ПРАВОЎ БЕЛАРУСАЎ

ЛІСТАПАД (2001 год, працяг з №4(44))

Лістанад. Выкладчыкам творчага аб'яднання Беларускіх гуманітарных ліцэйскіх клясаў Сьветлагорска (Гомельшчына) не выплочваюцца заробкі. На працягу трох тыдняў выкладчыкі і навучэнцы філіяла Нацыянальнага дзяржаўнага гуманітарнага ліцэя імя Якуба Коласа адстойвалі права захаваць свой калектыў. Ліцэйсты ў вольны ад заняткаў час неаднаразова праводзілі пікеты перад будынкамі мясцовай улады.

Лістанад. У ізалятары часовага ўтрыманьня Аддзелу міліцыі Менскага раёну (як паведамлілі часова арыштаваныя) — антычалавечыя ўмовы. Зрэшты, як і ўсюды ў Беларусі.

У камэры, разьлічанай на 8 арыштантаў, трымаюць 12. Сьпяць на падлозе. Памяшканьне кішыць клапамі. Перадачаў не дазваляюць. Рацыён складаецца з гарбаты і кавалка хлеба нараніцы і ўвечары, днём — поліўка. Адносіны — зьняважлівыя.

Лістанад. Дэлегаты XIV-га зьезду Беларускага грамадзка-культурнага таварыства ў Польшчы, што адбыўся ў лістападзе ў Беластоку, выказалі трывогу аб стане беларускага школьніцтва ў Польшчы. Цяпер на Падляшшы, дзе пераважна жывуць беларусы, родную мову вывучаюць толькі 3,5 тысячы вучняў у гімназіях і ліцэях, якія раней былі цалкам беларускамоўнымі. Аднак і па наш бок мяжы, на Горадзеншчыне, стан беларускага школьніцтва ня лепшы, а нават горшы. Толькі 2613 вучняў займаюцца ў беларускамоўных клясах горадзенскіх школ. Сёлета ў Горадні няма падрыхтоўчых, першых і другіх беларускамоўных клясаў. Па абодва бакі мяжы праводзяць дэбеларусізацыю беларускага насельніцтва.

Лістанад. Згодна інфармацыі Міністэрства статыстыкі і аналізу,

зарплата на Беларусі зменшылася за лістапад на 0,6% (са 151210 да 150247 руб.). За гэты ж час спажывецкія кошты выраслі на 4,6%, а рынковы нацены курс даляра — на 3,2%.

У валютным эквіваленце зарплата знізілася з 99,81 да 96,08 даляра, альбо на 3,7%. Ніжэйшай зарплата была толькі ў чэрвені (92,65 даляра). У верасні яна была роўная 98,82 даляра. Ад пачатку года спажывецкія кошты ўзраслі на 42,4%.

СЬНЕЖАНЬ (2001 год)

3 снежня ў Вярхоўным судзе Беларусі абвешчана рашэнне па іску Міністэрства юстыцыі да грамадзкай арганізацыі „Задзіночаньне беларускіх студэнтаў”. Суд прызнаў правамоцнымі чатыры з пяці папярэджаньняў, вынесеныя ў адрас ЗБС Мін’юстам і прыняў рашэнне аб ліквідацыі ЗБС. Кіраўнік ліквідаванай арганізацыі **Крысьціна Сідун** лічыць, што „такім чынам выконваюцца ўказаньні Лукашэнкі, які помсыць студэнтам і рэктарам за тое, што студэнцтва на прэзыдэнцкіх выбарах галасавала ў асноўным супраць яго... З ВНУ выключаюць найбольш актыўных студэнтаў — сяброў нашай арганізацыі; некаторых высяляюць з інтэрнатаў, здымаюць рэктараў, узмацняюць жорсткасьць унутранага распарадку. Аднак адмена рэгістрацыі ня можа спыніць дзейнасьці арганізацыі”, — паведаміла К. Сідун і дадала, што неўзабаве адбудзецца ўстаноўчы сход новай студэнцкай арганізацыі і будуць пададзены дакуманты ў Мін’юст на яе рэгістрацыю.

3 снежня, Менск. Маладафронтавец **Раман Казакевіч** аштрафаваны судом Савецкага раёну на 100 тысячаў рублёў за абарону Курапатаў.

3 снежня былая кіраўнікі Гомельскага Дзяржаўнага медінстытуту прафэсар **Юры Бандажэўскі** і дацэнт **Уладзімер Раўкоў** (раней асуджаныя Ваеннай калегіяй Вярхоўнага суда Беларусі да 8 гадоў пазбаўленьня волі) падалі скаргі ў Камітэт па правах чалавека, Бюро вярхоўнага камісара ААН па правах чалавека (Жэнева) і ў Міжнародны суд па правах чалавека (Страсбург). У скаргах паведамлена пра істотныя парушэньні крымінальна-працэсуальнага заканадаўства, якія перашкодзілі поўна і аб’ектыўна дасьледаваць абставіны справы. Адвакат **Дзьмітры Іванішка** зазначыў, што яго падабаронны **Уладзімер Раўкоў** быў гвалтам змушаны да дачы паказаньняў.

4 снежня, Менск. За абарону Курапатаў судзьця **Казадаеў** пакараў спадара **Сяргея Пенкова** штрафам у 50 тысячаў рублёў.

5 снежня. У Менску быў затрыманы і зьмешчаны ў ізалятар часовага ўтрыманьня ГУУС Менгарвыканкаму малады рэжысёр-пастаноўчык **Руслан Золіч**. Яго абвінавачілі ў выкраданьні стужкі зь незавершанай вэрсіяй фільму „Госці”, рэжысёрам якога ён зьяўляецца.

5 снежня. Міністэрства юстыцыі Беларусі ў сваім лісьце, фактычна, пацьвердзіла, што Аляксандар Лукашэнка адкрыта парушае Канстытуцыю краіны. „Указ Прэзыдэнта Рэспублікі Беларусь ад 12-га студзеня 1998 году №19 у афіцыйных крыніцах прававой інфармацыі не друкаваўся, паколькі зьяўляецца нарматыўным актам, які мае грыф абмежаванасьці ў доступе”, — піша намесьнік Міністра **В. Міцкевіч**.

Між тым у артыкуле 7 Канстытуцыі Беларусі сказана: „Нарматыўныя акты дзяржаўных органаў друкуюцца і даводзяцца да ўсеагульнага азнаямленьня іншым прадугледжаным законам спосабам”.

У сакрэтным указе А. Лукашэнкі ад 12 студзеня 1998 г. №19 (па зьвестках крыніцаў з прэзыдэнцкай адміністрацыі) можа ўтрымлівацца загад стварыць спецыяльную брыгаду, якую неафіцыйна называюць „эскадрон сьмерці”.

6 снежня ўзбуджана крымінальная справа па факце вандалізму на месцы масавых расстрэлаў ахвяраў сталінскіх рэпрэсіяў у Курапатах: разбурэньня ўстаноўленай падчас візиту ў Беларусь прэзыдэнта ЗША Біла Клінтана мэмарыяльнай лавачкі. Сьледчыя дзеянні пачаліся амаль праз 3 месяцы пасля разбурэньня памятнага знаку.

9 снежня. У гарадах Беларусі адбыліся акцыі (ў межах кампаніі „Хочам ведаць праўду”), прымеркаваныя да гадавіны прыняцьця ўсеагульнай дэкларацыі правоў чалавека. У **Горадні** мерапрыемства

доўжылася каля 40 хвілінаў; у ім узяло ўдзел 30 чалавек. У **Берасьці** удзел у пікеце ўзялі каля 30 чалавек. Праз 40 хвілінаў намесьнік начальніка Ленінскага РАУС **Крэгель** даў каманду арыштоўваць. Людзі супраціўляліся, сядалі на зямлю. 12 чалавек дастаўленьня ў пастарунак: **Э. Карпюк, М. Клімовіч, М. Мікалюк, С. Казлоў, М. Казімірчык, В. Барбулін, В. Малей, В. Вялічкін, Р. Антанюк, П. Панасюк, Г. Самойленка, сп. Алексіевіч**. На ўсіх складзеныя праатаколы.

13 снежня. У судзе Чыгуначнага раёну Гомеля працягвалася слуханьне справы аб парушэньні старшынёй гарадскога моладзеванага цэнтру „**Гарт**” **Сяргеем Адзіноцвым** дэкрэту Лукашэнкі №8 „Аб некаторых мерах па ўдасканаленьні парадку атрымання і выкарыстаньня замежнай бязвыплатнай дапамогі”. (10 жніўня ўпраўленьнем КДБ па Гомельскай вобласці ў арганізацыі была канфіскаваная артэхніка коштам прыкладна ў 4 тысячы даляраў ЗША ў парадку крымінальнай справы аб графіці. Пазьней крымінальная справа была спыненая, але тэхніку „Гарту” не вярнулі.) Падаткавая інспэкцыя раёну (зыходзячы з дадзеных КДБ) сьцьвярджае, што тэхніка выкарыстоўвалася не па прызначэньні, а для правядзеньня незалежнага назіраньня за ходам прэзыдэнцкіх выбараў (чым і быў, маўляў, парушаны дэкрэт). У такім выпадку артэхніка будзе падлягаць канфіскацыі.

13 снежня. Штрафам у памеры 50 мінімальнага заробкаў пакараны галоўны рэдактар забароненай горадзенскай газэты „**Пагоня**” **Мікола Маркевіч** (судзьця горадзенскага Ленінскага раённага суда **Дзьмітры Дземчанка**). Журналіста абвінавачілі ва ўдзеі ў несанкцыянаваным пікетаваньні 19 лістапада ў Горадні, калі грамадзяне пратэставалі супраць рэпрэсіяў у дачыненні да „**Пагоні**”.

17 снежня. Менск. Адсутнасьць сродкаў вымусіла камэрцыйную фірму **Сотвар** перапыніць вытворчасць аўдыё і відэа касэтаў па-беларуску. Гэта быў адзіны ў краіне праект у справе выпуску беларускамоўнай відэа-прадукцыі для дзяцей, які праіснаваў толькі 2 гады.

17 снежня. Берасьцейскія жыхары пратэстуюць супраць пабудовы магілёўскага радыяцыйнага адходаў побач з горадам.

Акупацыйныя ўлады вырашылі пабудоваць магілёўскі для радыёактыўных адходаў каля вёскі Струга, што на мяжы Берасьцейскага і Маладэцкага раёнаў. Жыхары Стругі і іншых навакольных вёсак аб прынятым уладамі рашэньні даведаліся пасля таго, як пачаліся будаўнічыя работы. Рэакцыя вясцоўцаў была рэзка адмоўнай. Амаль паўтысячы чалавек падпісаліся пад зваротам у дзяржаўныя ўстановы з патрабаваньнем правесці поўнаватарскую экалягічную экспэртызу будаўніцтва магілёўскага. Вясцоўцы гавораць пра магчымасьць масавых акцыяў у абарону свайго навакольнага, а таксама супраць уладаў.

20 снежня, у афіцыйны „дзень супрацоўнікаў дзяржаўскай пэўнасьці” у Гомлі адбылася трагедыя. 24-гадовы **Андрэй Зайцаў** скончыў жыцьцё самагубствам. (Пасля таго, як Андрэй уступіў у маладзёвую арганізацыю „Зубр”, КГБ пачаў яго вярбаваць. Радыё „Свабода” перадавала запісы размоваў нябожчыка з кагэбэстам, які называўся старэйшым лейтэнантам **А.В. Яўсьцігневым** і пагражаў юнаку, патрабуючы ад яго працаваць на КГБ. У рэпартажы з пахаваньня юнака гучалі выступы зуброўскіх кіраўнікоў: „істінна рускіе” прамовы, зусім невядомыя нікому прозьвішчы („Зубр” крэатура КГБ).

Адкуль зьявіліся гэтыя новыя „касамольцы”, якія зьбіраюць вакол сябе пад чорным сьцягам беларускую патрыятычную моладзь, каб адразу ж завербаваць, альбо паставіць пад удар спэцслужбаў, — зразумела.

26 снежня. Суд Менскага раёну прысудзіў **Юры Фабішчэўскаму** штраф у 20 мінімальнага заробкаў (200 тысячаў рублёў) за ўдзел у абароне Курапатаў ад варварскага зьнішчэньня 8-га лістапада (тады ён быў затрыманы „амоном” і зьбіты).

Сьнежань. Дасьледаваньні ў межах сумеснага беларуска-украінска-амерыканскага праекту паказалі, што рак шчытападобнай залозы сярод пацярпелых ад радыяцыі беларусаў сустракаецца ў 5 чалавек на тысячу.

Сьнежань. Рэчыцкая міжраённая паркуратура яшчэ на два месяцы падоўжыла тэрмін папярэдняга сьледства па крымінальнай справе аб зьнявазе і паклёпе на адрас „прэзыдэнта” Беларусі з боку мясцовай

жыхаркі **Натальі Брэль**. (30 жніўня аспірантка Інстытута гісторыі Нацыянальнай Акадэміі Навук Беларусі **Наталья Брэль** павіншавала Лукашэнку з днём нараджэння, перадаўшы яму праз прадстаўнікоў мясцовых уладаў скрынку з прадметамі, якія (на яе думку) становяцца для беларусаў неабходнымі: вярочку і мыла. Па дадзеным факце пракуратура ўзбудзіла крымінальную справу, абвінаваціўшы Н. Брэль у паклёпе і зьнявазе кіраўніка дзяржавы. З моманту ўзбуджэння крымінальнай справы прайшло тры месяцы, а следства ня можа адважыцца назваць пацярпелага па справе. З гэтай нагоды тэрмін следства падоўжаны да канца студзеня 2002 г.

27 сьнежня „*Народная Воля*” надрукавала „ўнікум” — „*Пастырскі ліст на Богае нараджэньне 2001 года Гасподняга*”, напісаны кардыналам **Казімірам Сьвёнткам**. Разважаючы пра ўрачыстасьць Богага нараджэння, яго эксленцыя напісаў вялікі ліст да беларускіх вернікаў, ні разу не ўспомніўшы слова „Беларусь” і „беларусы”.

Гэта, з аднаго боку, мастацтва, а з другога — добрая ілюстрацыя да таго, чаму народ, які сябе паважае і хоча, каб яго паважалі, мусіць мець *свой беларускі касьцёл і сваю беларускую царкву*, сваіх сьвятароў, кардыналаў, мітрапалітаў ды біскупаў.

Сьнежань. Жыхаркі Бабруйска **Люба Станкевіч**, **Ева Усьцімчук**, **Яніна Аўсянік**, **Галіна Гусева** патрабавалі сустрэчы з Лукашэнкам перад ягонаў сталеінай адміністрацыяй. Не паспелі яны разгарнуць плякат з напісанай на ім просьбай аб сустрэчы, як іх схапіла міліцыя і павезла ў Ленінскі РУУС, дзе на іх склалі прагаколы аб адміністрацыйным правапарушэньні. У гэты ж дзень іх судзілі ў судзе Ленінскага раёну Менска на працягу 20 хвілінаў. Іхнага юрыдычнага прадстаўніка ў залю не дапусьцілі.

Суддзя вынес пастанову аб адміністрацыйным арышце *Е. Усьцімчук* (маці непаўнагадовага дзіцяці) і *Л. Станкевіч* на 10 сутак. (*Л. Станкевіч* адразу абвесьціла галадоўку пратэсту.) *Г. Гусевай* і *Я. Аўсянік* прысудзілі штраф па 150 „мінімалак” (каля 1500 даляраў ЗША — сярэдні заробак за два гады).

Сьнежань. Менск. Міжнародны дзень інваліда група інвалідаў-калясачнікаў сустрэла каля ўваходу ў прыёмную адміністрацыі „прэзыдэнта”. Яны спрабавалі ўручыць чыноўнікам свой зварот. Выйсьці да іх ніхто з чыноўнікаў не схацеў. Тады яны паехалі на калысках да „прэзыдэнтскага” палаца (на К. Маркса, 38), дзе іх спыніла мужная ахова зь міліцыя і „амаў”, пагрозьліва патрабуючы пакінуць гэтае месца. Ахоўнікаў аказалася мала, пад’ехала падмога на машыне. Але пэтыцыю ўсё ж прынялі.

Сьнежань. На Берасьцейшчыне са студзеня 2002 г. усе базавыя школы пераходзяць на пяцідзёнку. Такі эксперымэнт зроблены, каб „разгрузіць” дзяцей, а таксама з мэтай эканоміі грошай. Заняткі, што праходзілі ў суботу, проста перанесены на іншыя дні.

Сьнежань. На канец году на Магілёўшчыне засталася непагашанай запасычанасьць па зарплате за лістапад — 9,9 млрд. руб. за верасень - кастрычнік — 2,26 млрд. рублёў.

Згодна інфармацыі абласнога ўпраўленьня статыстыкі, жыхары Магілёўшчыны 69,9% сямейнага бюджэту аддаюць на набыцьцё прадуктаў.

Сьнежань. Міністэрства эканомікі загадала напалову зьменшыць бюджэтныя выдаткі на будаўніцтва школаў, шпіталеў і дамоў культуры.

Сьнежань. Каля 300 рабочых Магілёўскага машынабудаўнічага заводу апынуліся бяз працы пасля таго, як адміністрацыя заявіла пра банкруцтва прадпрыемства.

Заяву з просьбай прызнаць завод банкрутам накіравалі ў абласны гаспадарчы суд. Кіраўнікі прадпрыемства абгрунтоўваюць сваё рашэньне адсутнасьцю фінансаваньня і крэдыторскай запасычанасьцю 500 мільёнаў рублёў.

Найбольш пацярпелі з-за гэтага кроку пацоўныя. Да гэтага часу ім ня выплацілі грошай нават за жнівень. І такія затрымкі суправаджалі іх увесь год.

Інфармацыйная Камісія Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі —

БНФ; Прэс-служба БНФ; Рэдакцыя „Б.В.” Па матэрыялах Камісіі, СМІ, радыё, друку („Народная Воля”, „Наша свабода”, „Пагоня”, „Ніва”, „Права на Волю” і інш.)

СТВАРЭНЬНЕ БКА

У канцы жніўня, пасля арганізацыі Менскага гарадскога Камітэта па Абароне Бацькаўшчыны і пасля стварэньня першых мясцовых Камітэтаў па Абароне, прадстаўнікі КА і прадстаўнікі беларусаў замежжа прынялі рашэньне аб утварэньні Агульнага Беларускага Камітэту па Абароне Бацькаўшчыны ад расейскай агрэсіі (скарочана — Беларускі Камітэт Абароны, БКА). Беларускі Камітэт Абароны і ягонае кіраўніцтва часткова знаходзяцца за мяжой. У пачатку верасня пачалася дзейнасьць. БКА кіруецца Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь.

У жніўні-верасні ўтварылася каля дзясятка новых Камітэтаў Абароны. Бальшыня зь іх выпускае бюлетэні. Напрыклад, „За незалежную Беларусь”, „Грунвальд”, „Наша сталіца”, „Абаронім Беларусь”, „Жыве Беларусь!” (Менск і Менскі раён); „Час Пагоні” (Пінск) і інш. Запачаткаваны таксама бюлетэнь БКА „Вольная Беларусь”.

* * *

Камітэты па Абароне ствараюцца паўсюдна: па месцы працы, жыхарства, вучобы, дзяржаўнай і вайскавай службы. Колькасьць сяброў — ад трох да сямі асобаў. Калі зьяўляецца больш асобаў, ствараецца іншы Камітэт. Камітэты дзейнічаюць аўтаномна. Сьпісы ўдзельнікаў не складаюцца, удзел не фіксуецца. Каардынацыя вызначаецца вуснымі інструкцыямі і на падставе лістоў БКА.

Дзейнасьць Камітэтаў па Абароне разьвіваецца пэўна, спэцыяльныя задачы вызначаюцца вусна. Пагрозы асобам з боку КА не дапускаюцца.

Задачы першага этапу заключаюцца ў наступным:

— адсочваньне дзеяньняў і кантроль за антыканстытуцыйнай дзейнасьцю чыноўнікаў, кіраўнікоў прадпрыемстваў, навучальных устаноў, камандзіраў вайсковых фармаваньняў, сродкаў масавай інфармацыі;

— папярэджваньне аб крымінальнай адказнасьці асобаў, якія праводзяць яўную або ўскосную антыканстытуцыйную дзейнасьць, накіраваную на ліквідацыю незалежнасьці і суверэнітэту Беларусі, на асіміляцыю маладога беларускага пакаленьня, на зьнявагу нацыянальнага гонару і годнасьці беларусаў, на дыскрымінацыю беларускіх нацыянальных каштоўнасьцяў;

— інфармаваньне грамадзянаў пра сутнасьць і небясьпеку для беларусаў хлусьлівай прапаганды пра „шчаслівую будучыню” у так званай „саюзнай дзяржаве” пад крамлёўскім кіраўніцтвам;

— інфармаваньне беларускага грамадства пра неабходнасьць ігнараваньня любых выбараў і рэфэрэндумаў, арганізаваных рэжымам;

— інфармаваньне грамадзянаў, якіх рэжым уцягвае ў свае нібыта „выбарчыя” арганізацыі і „выбарчыя” мерапрыемствы, пра адказнасьць перад дзяржавай Рэспублікай Беларусь і беларускім народам за супрацоўніцтва з акупацыйным рэжымам на карысьць іншаземнай дзяржавы (Расіі);

— інфармаваньне беларускага грамадства пра неабходнасьць правядзеньня новых выбараў прэзыдэнта Беларусі пад міжнародным працэктаратам (без удзелу Расіі як агрэсіўнай краіны);

— інфармаваньне грамадзянаў пра неабходнасьць стварэньня па месцы жыхарства і на прадпрыемствах **Камітэтаў самакіраваньня**, грамадзкіх органаў **аховы парадку і самаабароны**. Спрыяньне і дапамога ў іхнай арганізацыі.

* * *

Мясцовыя Камітэты Абароны мусяць адразу наладзіць выпуск і распаўсюджваньне інфармацыйных бюлетэняў МКА і электронную перадачу інфармацыі.

У першым нумары бюлетэня БКА, акрамя інфармацыі пра стварэнне БКА, надрукаваныя матэрыялы „Аб канкрэтных дзеяннях. Першы чын”, „Заўвагі па аспэктах”, дзе пададзены ўказаныя БКА, аналіз сітуацыі і змест і патрэбы першага этапу дзейнасці БКА.

Пададзена таксама іншая інфармацыя.

Зместы першых мясцовых бюлетэняў КА радуць сваёй змястоўнасцю, добрай чытальнасцю і ўзроўнем. У будучыні ў „БВ” будзе зроблены агляд некаторых даступных нам бюлетэняў Камітэту Абароны.

ЗП.

А ДЗЕ Ж ТЫЯ ВАЯРЫ?

Гэта самы чалавечны і ў той жа час самы рамантычны партрэт будучага імператара – „Напалеён на Аркольскім мосьце” (мастак Антуан-Жан Гро). Партрэт-акцыя, дзе адлюстраваны подзвіг маладога генэрала. Памятаю, як углядаючыся ў мужны твар на эрмітажнай выставе, я,— тады зусім малады чалавек,— усхвалявана думаў: „Вось яна – рэвалюцыя! Такія асобы абуджаюць свой народ і абнаўляюць Эўропу...”

Фон карціны, як заўсёды ў жывапісе рамантызму, гучаў сімфоніяй пачуццяў, быў адлюстраваннем перажыванняў героя. Здавалася, хмары зліліся ў субоі з гарамі, і няма межаў тытанічным стыхіям. Можна сабе ўявіць, што сучаснікі напалеёнаўскіх войнаў перажывалі яшчэ мацнейшы катарсіс у дыялёгу з гэтым палатном.

У лістападзе 1796 г. рэвалюцыйная армія на шляху да Вэрона сутыкнулася з непераадольным супрацівам фэадальнага войска. Аўстрыйцы адбілі атаку за атакі, у французскіх шыхтах запанавалі адчай і сум. Як раптам на перадавой з’явіўся галоўнакамандуючы, схпіў палкавы сцяг і пабег па мосьце, заваленым трупамі. Усе кінуліся за ім, аўстрыйскія шыхты пачалі разбязгацца... Нядаўна я быў на гэтым мосьце ў італьянскім мястэчку Арколі, якое знаходзіцца на самым роўным месцы Падуанскай даліны. Даўняе юнацкае перажыванне, прадыхтаванае мастацкім творам, карэктавалася рэчаіснасцю. Ніякіх гораў, нікай бездані пад мостам. Масток у 60-65 крокаў над банальна простым арашальным каналам. Ды й сам эпізод, тая колішняя крыніца катарсісу пры дакумэнтальным вывучэнні сюжэта набылі зусім праязічныя рысы. Аказалася, усе, хто пабег побач з Банапартам, былі забітыя. А тыя, хто імпагна бег сьледам, саштурхнулі яго разам са сцягам у мутную ваду канала (што й ўратавала яму жыццё). Захапляльны вобраз трыюфальнага шэсця Рэвалюцыі быў вернуты на зямлю, дзе 200 гадоў таму ня было месца прыгажосці, а адбывалася крывавае сутыкненне паміж дзвюма вялікімі групамі людзей.

Ці падмануў мастак Гро сваіх сучаснікаў, ці пакінуў для будучыні карціну, што не адпавядала рэчаіснасці? Не! Твор жывапісу – гэта не штабная рэліцыя і не сухая справаздача назіральніка. Мастак – стваральнік ідэала, вобраза эпохі. Ягоны пэндзаль выводзіў радкі легенды нацыянальнай гісторыі, якая натхняла (і працягвае натхняць цяпер) сэрцы французцаў. У гэтым ёсць чароўная сіла сапраўднага мастацтва.

У гістарычных аналах народаў часам захоўваюцца аб’ектыўна зусім малазначныя падзеі. Аднак, яны ўзвышаюцца ў нацыянальнай самасвядомасці велічнымі манументамі, яны – апірышчы духоўнай традыцыі. Атаку пры Самасьеры вывучаюць у польскіх вайсковых акадэміях, палякі едуць у Гішпанію, каб пакланіцца мясцінам, дзе ўславілася іхнае войска. Кожны ведае пра геройскую бітву са школьных падручнікаў. Самасьера таленавіта ўвекавечана ў палатне Пётры Міхалоўскага і рамане Стэфана Жэромскага. Што ж адбылося ў 1808 годзе ў пірэнейскай цяніне? Французы паслалі польскіх уланаў у атаку на артылерыйскія пазыцыі і тыя выканалі задачу, пасекшы абслугу трох гішпанскіх батарэяў. Шлях на Мадрыд быў адкрыты. Уланы страцілі 18 чалавек забітымі і 75 параненымі. На фоне знакамітых бітваў тае пары

Самасьера – безумоўна лакальны эпізод, якіх на працягу кожнай ваеннай кампаніі бывае дзясяткі. Лакальны эпізод стаўся элемантам нацыянальнага міфа.

„Трыжды проклятая Орша”... Злавесным рэхам адгукалася па ўсёй Масковіі імя беларускага горада. Маскоўцы не далічыліся. Толькі ў вялікіх бітвах яны былі бітыя пад Воршай ажно чатыры разы. **Перамога 8 верасня 1514 года была самай маштабнай і найславуцейшай.** Беларускае войска, наш народ на працягу 500 гадоў баранілі эўрапейскую цывілізацыю ад расейскага варварства. **Ворша займае пачэснае месца ў шэрагу вайсковых перамогаў, што вызначылі лёс Эўропы:** бітвы на Каталіцкай Лігі разграміў туркаў). У разгроме крыжакоў пад Грунвальдам (1410 г.) і выратаванні Вены ад туркаў (1683 г.) беларускія палкаводцы і ваяры адыгралі вырашальную ролю. **Пра гэта ўсе забыліся.**

Паўтысячагоддзя, да самага канца XVIII ст., беларусы засланылі сабой сваю Айчыну і цэлы кантынэнт ад нашэсцяў маскоўскай арды, утварыўшы вышэйшага ўзроўню школу вайсковага мастацтва, жылі ў вечнай ваеннай гатоўнасці, пралілі рэкі крыві, урэшце падарвалі свае нацыянальныя сілы – і ад гэтага не засталася, практычна, нічога. На пытаньне мясцовага мытніка пра мэту прыезду ў Беларусь інтэлігентны турыст адказае: „Хачу пазнаёміцца з гісторыяй вашай краіны”. А дробны монстр з чырвоным таўром „таможня” рагоча: „Так вядь тут нет никакой истории”.

Школа — невылечны маразматык савецкай сістэмы — тлуміла пакаленьні нашых дзяцей біяграфіямі маскоўскіх цароў, Суворавым і партыйнымі зьездамі, ні словам не згадаўшы пра **Воршу**, пра нашу славу і трагедыю. На будынках нашых вакзалаў вісіць прыплюснутая ў рэльеф галава Леніна (праўда, ён праяжджаў тут на шляху ў эміграцыю і выйшаў з вагона на пару хвілінаў, каб купіць піражкі). А магілы беларускіх герояў, палі вайсковай хвалы — пазарасталі быльнягом. Ім няма помнікаў, іх паглынула амнэзія.

Суседзі актыўна пакарысталіся ненармальным станам нацыянальнай памяці, выкліканым расейскай акупацыяй і зьнішчэннем Беларускай дзяржавы і нашай эліты.

Разгортваем школьны падручнік віленскага выдання 1993 г. на расейскай мове „История Литвы”: на адпаведнай старонцы вядомая гравюра і назва главы „Победа литовцев под Оршей”. Вось так... Працэс абывання ў лапці нашага народу – адна з прыярытэтных функцыяў расейскіх, польскіх, летувіскіх і ўкраінскіх гісторыкаў. З іхняй падачы неясны інтэлектуальны прадукт трапляе ў замежныя энцыклапедыі і г.д. Нам столькі гадоў расказвалі сафістычныя байкі пра нас саміх („беларусы рахманья і неваяўнічыя”, „жылі ўвесь час пад польска-літоўскімі фэадаламі”, „фармаваньне беларускай нацыі пачалося з канца 18 ст.”, „знаете, товарищи, не было таких – белоруссов”), што мы й самі паверылі ў тое, што нас няма.

Шок канца 1980-х гадоў, калі пачаўся новы этап нацыянальнага Адраджэньня, быў дастаткова моцным, каб разьбіць закарэлыя стэрэатыпы. Кнігі расстраляных расейскімі акупантамі гісторыкаў і іхных сучасных вучняў *Міколы Ермаловіча, Уладзімера Арлова, Генадзя Сагановіча*, якія ўрэшце дайшлі да чытача, абумовілі сапраўдную інтэлектуальную рэвалюцыю. Ужо праз колькі гадоў лукашэнкаўскія інквізытары пачалі паліць беларускія падручнікі і пляжыць гістарычную традыцыю, настаўніцтва было вернута ў хамут служэньня антыбеларускім псеўдакаштоўнасцям. Сьвятыя вобразы зноў замянілі маскоўска-акупанцкім шалупіннем кшталту курса „Истории Отечества” ды „агульнарэспубліканскай” п’янкі ў „День защитника Отечества” 23 лютага.

Але калгасная дыктатура ўжо ня мае абсалютнай моцы над духоўным жыццём нацыі. Ужо мы не дазволім сьцерці яшчэ раз імя тройчы ўслаўленай Воршы і ўсю беларускую ваенную гісторыю з нацыянальнай памяці.

Гістарычная тэма ў беларускім мастацтве знаходзіцца ў эмбрыянальным

стане. Старонкі раманаў *Уладзімера Караткевіча* і *Кастуся Тарасова*, графічныя аркушы *Міхаіла Басальгі* і *Рыгора Сітніцы*, балет „*Рагнеда*” — ці не замала яркіх твораў на 10-мільённую нацыю? Хаця што зробіш, калі найлепшыя дасягненні падцэнзурнага мастацтва БССР належалі жанрам нацюрморга і краывіда? А на плошчах нашых гарадоў дагэтуль стаяць бальшавіцкія ідалы, іхнімі імёнамі дагэтуль названыя вуліцы.

Баласлаў Прус сьмяяўся вуснамі сваіх егіпецкіх герояў над элінамі, якія на матэр’яле пірацкай экспэдыцыі ў Трою зрабілі ўзьнёслы эпас. Нам жа трэба толькі абярнуцца ў мінуўшчыну — і адкрыюцца скарбы, якім пазайздросьціць любы, самы клясычны народ. Пакуль што ў велічны гмах Гістарычнай Памяці беларускімі творцамі пакладзеныя нямногія цаглічкі.

Зьбіраньне камянёў нашай мінуўшчыны ёсьць наша задача. На чужындаў няма спадзяваньня. Расеец не дакажа праўды пра 1382 год. Калі хан Тахтамыш падышоў да Масквы, адтуль уцякла ўся дзяржадміністрацыя на чале з князем Дзімітрыем і мітрапалітам Кіпрыянам. Маскоўскі люд пачаў піць, гуляць і рававаць. У горадзе запанаваў хаос, аж покуль ліцьвіны не ўзялі справу абароны ў свае рукі: *князь Асьцей* (яго называюць унукам Альгерда) арганізаваў абарону на мурах і парадак на вуліцах, а *рамецьнік Адам* камандаваў артылерыяй. І каб не маскоўская дурата, то горад бы не загінуў.

Ня скажучь яны праўды і пра 1812 год, калі ў Барадзінскай бітве сталі па абодва бакі фронту па законах грамадзянскай вайны *беларускія палкі*. І польскі інтэлектуал не дакажа праўды. Мельхіёр Ваньковіч у сваёй знакамітай манаграфіі „*Монтэ-Касіна*”, прысьвечанай перамозе арміі генэрала Андэрса ў Італіі ў 1944 г., згадвае слова „беларус” роўна два разы

Беларуская гармата (Польшча. Баранаў-Сандамірскі. Замак XVII ст.)

на 350 старонак. Прычым адна са згадак інфармуе пра ўцёкі ў нямецкі палон (прозьвішчы, аднак, не пададзены). Калі ж чытаеш сьпісы загінуўшых, што падаюцца ў апарце кнігі, то ясна разумееш, што больш за палову герояў беларусы і ўкраінцы.

На тэрыторыі мэмарыялу ў Монтэ-Касіне цяпер ёсьць алея сьцягоў. Там лунаюць дзяржаўныя сьцягі Індыі і Пакістану (у 1944 г. такіх дзяржаваў ня было), бо ў штурме ўдзельнічалі брытанскія каляніяльныя часткі. Беларуская сьцяга там няма.

Антуан-Жан Гро ўразіў сучаснікаў яшчэ адным палатном — „Напалеён ў бітве пад Эйлаў”. Імпэратар аб’язджае на кані поле бітвы. Снег засыпае груды трупай. Паранены чалавек у расейскім мундзіры няўклудна паўзе і цягне руку да пераможцы. Нехта са сьвіты пераказаў потым гэты эпізод жывапісцу. Паранены казаў Банапарту, што хацеў бы служыць у ягоным войску. Казаў, што ён ліцьвін, мабілізаваны маскоўцамі на абарону іхняй імпэрыі. Цяпер кожны экскурсавод па Луўру расказвае перад карцінай пра „літоўца” (канешне ж, паводле ўсіх крыніцаў — „lituanien”). Беларус на чужой вайне за чужыя інтарэсы, у чужым мундзіры, а ў дадатак яшчэ пад чужым імем — і так 200 гадоў пасьяла згубы сваёй дзяржавы.

Вечна так ня будзе. Наш народ урэшце адбудуе сваю эўрапейскую дзяржаву і дасьць адэкватную ацэнку сваёй мінуўшчыне. Беларускае войска скіне з сябе маскоўскую мішуру. Будуць у нас Аршанскі, Грунвальдскі і Грозаўскі гвардзейскія палкі, службу ў якіх моладзь будзе лічыць за гонар. Будзе Вайсковая Акадэмія імя *князя Канстанціна Астрожскага*, у якой на дзяржаўнай мове будуць выходзіць абаронцаў Айчыны паводле багацейшых мілітарных традыцыяў беларускай нацыі.

А *Дзень Беларускай Вайсковай Славы 8 Верасьня* будзе дзяржаўным, усенародным сьвятам.

Верасень 2002 г.

Валеры БУЙВАЛ

РАЗВАГІ АБ БЯГУЧЫМ МОМАНЦЕ

(Вытрымкі з выстupu на Соіме БНФ 10 жніўня)

Галоўнае пытаньне — пагроза з Усходу, якая павялічваецца і набывае ўсё больш цыннічныя і агрэсіўныя формы.

Расейскія гэбоўцы адкрыта заявілі пра пляны захопу (анэксіі) нашай краіны. У нармальных абставінах і ў нармальным грамадзтве да гэтакіх заяваў трэба адносіцца вельмі сур’ёзна, бо гэта ёсьць папярэджаньне пра вайну.

Перад беларусамі стаяць зараз дзьве задачы: палітычна прадухіліць анэксію і падрыхтавацца да барацьбы па абароне краіны (з прычыны пагрозы анэксіі). У выпадку агрэсіі гэтага вымагае грамадзянскі абавязак і Канстытуцыя.

У выпадку анэксіі, калі ня будзе збройнага супраціўленьня акупантам з боку беларусаў, Беларусь гэтай чарговай расейскай акупацыі ўжо можа не перажыць. (Нацыю вынішчаць пры дапамозе Захаду па новых тэхналягах.) Збройнае змаганьне ў такіх абставінах будзе абавязковай умовай захаваньня незалежнасьці і нацыянальнай будучыні.

Улічваючы становішча, мы мусім арганізаваць надзвычайныя высілкі па першай грамадзкай задачы — палітычным прадухіленьні анэксіі і недапушчэньні захопу нашай краіны.

Мы павінны зыходзіць ня толькі з ужо існуючай рэальнасьці (якая дэманструе нашыя абмежаваныя магчымасьці), але мець на ўвазе і нашу агромністую патэнцыяльную сілу, якая можа паўстаць (пры правільным разуменьні, правільных дзеяньнях і правільнай палітыцы).

Трэба ўлічваць маральна-палітычны заняпад у сьвеце, з прычыны ягонага аднапалярнасьці і дамінацыі левых сілаў. Неабходна мець на ўвазе будаўніцтва ў Эўропе новай лібэральнай імпэрыі на базе агульных матэрыяльных інтарэсаў (агульнага рынку) і пры поўнай адсутнасьці ідэяў. Трэба зважаць на нямецка-расейскія інтарэсы і агульную нямецка-расейскую палітыку (асабліва, што датычыць Беларусі, Калінінградзкай вобласьці і Польшчы). Мы мусім зыходзіць з верагоднасьці амэрыкана-іракскай вайны, якая можа справакаваць агрэсію Крамля супраць Беларусі. (Амэрыцы будзе не да нас, а цана на нафту ўзрасьце, што павялічыць прыбыткі і магчымасьці Расіі.)

* * *

Прыходзілася ўжо ня раз пісаць, што ня глядзячы на адданасьць Маскве,

Крэмель адносіцца да сваіх паслугачоў з гэбоўска-намэнклятурнай грэблівасцю. Падзеі траўня-чэрвеня (заявы У.Пуціна пра Беларусь) зноў ілюструюць, што Маскве патрэбныя беларуская тэрыторыя, зямля, прамысловасць, рэсурсы, але не Лукашэнка. Калі б толькі яны Беларусь загрэблі, то Лукашэнка быў бы імі знішчаны (спачатку палітычна, а потым і фізічна; спосабаў у іх хапае).

Ня выключана, што узурпатар улады на Беларусі гэта у стане зразумець, але (улічваючы ягоную псіхалёгію) наўрад ці паверыць, што такое можа стацца. Сёння мы бачым, як Масква спрабуе дрэсіраваць свайго васала на дармовую здачу краіны, і як ён няўключна не паддаецца, імкнучыся захаваць асабісты інтэрас.

Увага. Тут узнікаюць складаныя дачыненні, якія вымагаюць беспамылковых ацэнак. Зьвярніце ўвагу, што ў канфлікце Масквы з Лукашэнкам ягоная „апазыцыя” і ўся гэтая агентурная так званая „дэмакратычная” шваль (якая камэнтуе спрэчныя дачыненні), прымае неўпрыкмет пазыцыю Крэмля. Ім хочацца (усім гэтым „былым”, якіх ён вытурывае), каб Масква дала ў косці ўзурпатару і пакарала б іхняга крыўдзіцеля. І ня важна, якой цаной. Хоць справа йдзе пра цану Беларусі, а пазыцыя дыктатара (напрыклад, у жаданні не аддаваць нацыянальную ўласнасць задарма) часова супадае зь беларускім нацыянальным інтэрасам.

Вось вам яшчэ адна ілюстрацыя выкарыстання Масквой „кіруемага канфлікту” у адзінай сазлучанай сістэме: „рэжым — апазыцыя”. Выкарыстоўваецца псіхалёгія пакрыўджаных халуёў, з улікам адсутнасці ў іх сьведмага нацыянальнага думання.

Зважайма. Мы — адраджэнцы — ня мусім нічаму перашкаджаць, што спрыяе ўмацаваньню суверэннага дзяржаўнасці Беларусі (нават калі якія-небудзь дзеянні вымушана зыходзяць ад нашых праціўнікаў). Але пры гэтым мы павінны праводзіць сваю актыўную нацыянальную палітыку, каб не апынуцца ў залежнасці ад палітыкі чужой.

Гэта адзін аспект нашай паставы ў ацэнцы ўзаемадзянняў рэжыму і ягонай „апазыцыі” з Масквой.

Ёсць другі аспект, ня менш важны, які вымагае ад нас пэўнай дыпلماتы і ня мусіць быць на віду. Таму пра яго гаворыцца, але ня пішыцца. З улікам другога аспекта, мы мусім будзем добра прааналізаваць сытуацыю і праводзіць палітыку, якая спрыяла б абароне незалежнасці краіны і дапамагала б выхату з дыктатуры.

* * *

Цяпер вельмі выразна і адкрыта відаць „пакрокавая” тактыка Масквы ў падрыхтоўцы захопу нашай краіны і вынішчэнні ўсяго беларускага. З прыходам Пуціна да ўлады ў Расеі дзеянні рэжыму на Беларусі набываюць асабліва грубы і цынчны, адкрыта акупацыйны характар.

У захопніцкай палітыцы Расея (як і немцы, і любая імперыя) заўсёды старалася стварыць на тэрыторыі краіны, якую збіраецца акупаваць, канфлікт пакрыўджаных, прэцэдэнт быццам бы парушэння правоў нейкай групы (за якую Расея пачынае ўступацца). Пасьля гэтага ўламанні „спасач” то „праваславіе”, то „рускаязычных”, то „па просьбе трудзяшчыхся” ды „брацкіх парцій”, то каб „знішчыць тэрарыстаў” (узарваўшы папярэдні дамы і людзей у Расеі), то проста „з гуманных меркаванняў”, каб „гразіць шведу” і г.д.

Цяпер Масква, выкарыстоўваючы рэжым Лукашэнка, пачынае акуртаваць новую авантуру на Беларусі: плянуе пасварыць наш народ на рэлігійнай глебе, скарыстаўшы поліканфэсійнасць беларускай нацыі. Схема канфлікту расплывавана груба і лапідарна. Падрыхтаваны праект закона, дзе ўсе правы даюцца кагэбізаванай Рускай Праваслаўнай Царкве на Беларусі. Чужая царква (якая ў меншасці) атрымлівае ўсе правы. Астатнія беларускія канфэсіі (якіх бальшыня) пазбаўляюцца элемэнтарных правоў. Плян прасты, як кол. Генэральскае думаньне. Спадзяюцца падставіць папоў (у пагонах), і потым — „зачшышчаць абіжаных”.

Я не спыняюся больш падрабязна на гэтай палітыцы Масквы. (Яна тут не складаная, варварская і добра вядомая.)

Хачу толькі яшчэ падкрэсліць, што палітычная партыя не павінна ўмешвацца ў канфэсійныя і рэлігійныя дачыненні. Сьцеражы нас Бог цягнуць папоў, ксяндзоў, ці якіх-небудзь рэлігійна скасабочаных людзей ў палітыку. Тут — табу. Тым больш, што адзінства нашага народа трымаецца на беларускай нацыянальнай культуры, і ні на чым іншым. (У пляне рэлігіі мы — не ірляндцы, і нават не палякі.) У цяперашніх варунках *самая вялікая дзейнасць у Беларусі, якая стайць над усім, — гэта палітыка.*

10 жніўня 2002 г.

Зянон ПАЗЬНЯК

ГАЛАСЫ З КУРАПАТАЎ

1-га чэрвеня сябры Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — Беларускай Народнай Фронт арганізавалі талаку ў Курапатах. Ставілі крыжы.

Сакратар Управы БНФ *Алесь Чахольскі* сказаў: „Хочацца, каб кожны чалавек падумаў і паглядзеў свой радавод. Я мяркую, што ў кожнага ў сям’і знойдзецца ці закатаваны дзядзька, ці бацькі, ці дзед. Таму маральны абавязак гэтага чалавеча — вырабіць крыж і ўсталяваць яго ў Курапатах”.

Сяргей Мацкевіч прышоў у Курапаты на талаку разам з жонкай. Сяргеевага дзеда, *Сьльвэстра Мацкевіча*, расстрэльвалі ў Курапатах, але той цудам застаўся жывым.

„Перад самай вайной, — кажа спадар Мацкевіч, — дзеда з Драгічынскага раёна забралі сюды. Тут яго стралялі, але ён стаяў у другім шэрагу, і яго не застрэлілі. Разам зь нейкім іншым вязьнем, што таксама цудам ацалеў, яны выбраліся з-пад трупаў і пайшлі ў бок хаты. Пакуль вярнуліся дахаты, пачалася вайна. У 44-м ён убачыў, што савецкія войскі наступаюць, зразумеў, што будучы зноў яго страляць, і пайшоў у бок захаду (Польшча, Нямеччына). У 1949-м апынуўся ў Амэрыцы. Потым, пазьней, раскажаў пра гэтыя падзеі і пра ўсё, што зь ім было, па радыё. У 1986-м ён памёр. Так мы і ня ўбачыліся”.

Курапаты ў гэты дзень наведваў вядомы літоўскі пісьменьнік *Томас Венслава*. Ён сказаў, што Курапаты важныя ня толькі для Беларусі, але і для ўсяго чалавецтва. Курапаты, паводле Томаса Венславы, можна паставіць у адзін шэраг з такімі месцамі, як Асьвенцым і Майданэк. Ён нагадаў пра літоўскі досвед у справе ўшанаваньня бязьвінных ахвяраў сталінскага рэжыму, пра тое, як летувісы вывозілі парэшткі сваіх грамадзянаў у Сібіры і расейскай Поўначы, як ставілі помнікі ахвярам рэпрэсіяў.

(Паводле радыё. Г. Соўс)

ГЭБІЗМ* БЕЗ ДЫПЛЯМАТЫ

15 жніўня, адразу пасля агрэсіўнай заявы Пуціна супраць Беларусі, расейскае тэлебачаньне *НТВ* (перадача на замежжа) паказала інтэрв’ю з старшынёй ЦВК Расеі А. Вішняковым (кадравым гэбістам). Падаём вытрымкі з гэтага інтэрв’ю.

Вядучы: — Як вы адносіцеся да прапановы Пуціна? (Да заявы пра анэксію Беларусі, — *рэд.*)

Вішнякоў: — Ідэя абсалютна здаровая, ідэя, урэшце рэшт, ад якой выйгралі б народы.

Вядучы: — У чым выйгралі?

Вішнякоў: — Названьня два варыянты. Розьніца вялікая, бо тут (1-ы варыянт — анэксія, адна дзяржава, — *рэд.*) выразныя, зразумелыя мэханізмы кіраваньня гэтай дзяржавай, правы і абавязкі грамадзянаў, абарона гэтых правоў грамадзянаў. Гэта мэханізм функцыянаваньня дзяржавы. А там (2-гі варыянт — саюз дзяржаваў, — *рэд.*) — гэта трохі аморфнае ўтварэньне, якое, як правіла, потым пераходзіць у гэтую саюзную адзіную дзяржаву. Таму калі не гатовыя адразу зрабіць і перайсьці да адзінай дзяржавы, прамежкавы мадэль — гэта „Эўразьвяз”, а ў канцовым выніку, гэта напэўна — адзіная дзяржава.

* * *

У гэты ж дзень, 15 жніўня, беларуская рэдакцыя радыё „Свабода” транслявала інтэрв’ю з актывістам вікаўскай „апазыцыі”** Юры Хадыкам. Пытаньне было зададзена пра сустрэчу Пуціна з Лукашэнкам і пра агрэйную заяву расейскага прэзыдэнта. Ю. Хадыка сказаў наступнае: „Мне спадабалася ўчорашняя сустрэча, таму што яна выклікала ў мяне сімпатыю да абодвух прэзыдэнтаў. З майго пункту погляду, Пуцін, як чалавек рацыянальны, адчайна спрабаваў выйсці са сфэры ірацыянальнага, той сфэры, дзе да сённяшняга дня абарочвалася гэта ідэя саюза.

Ён абсалютна разумна, абгрунтавана прапанаваў як найразумельшы і кантралюемы мадэлі. І гэта паставіла, безумоўна, спадара Лукашэнка ў вельмі цяжкую сітуацыю. Ягонныя словы, якія ён сказаў у менскім Аэрапорце-2 наконт таго, што на рэфэрэндуме, калі будзе пастаўлена праблема ўваходжання ў склад Расейскай Фэдэрацыі не суб’ектам, то кожны беларус прагаласуе супраць. Пагэтаму я лічу, што праблема саюза (як бы паглынаньне Беларусі) не наблізілася, а толькі аддалілася”.

* * *

А перад гэтым, 16 чэрвеня, пасля першых заяваў Пуціна пра намер Масквы анэксаваць Беларусь (пра „мухі ды катлеты”) выступіў на радыё „Свабода” яшчэ адзін „тытан думкі” — былы лукашэнкаўскі міністар і амбасадар Міхаіл Марыніч. Вялікі „апазыцыянэр” даў ацэнку заявам і сказаў наступнае: „Гэта вельмі добра, калі прэзыдэнт Расеі канчаткова зразумеў, што прэзыдэнта Лукашэнка не турбуе эканоміка нашай радзімы. Ён дамагаецца кіраваць ня толькі Беларуссю, але і Расеяй. Таму што вельмі падштурхоўвае расейскіх сваіх папчэнікаў, каб хутчэй утварыць наддзяржаўныя органы ўлады.

Пуціну гэта ня трэба. Ён усьведоміў, зразумеў, што беларусы жадаюць мець самастойную, суверэнную краіну.

Гэта перамога дэмакратычных сілаў Беларусі.

Я ўпэўнены, што Пуцін адступіць ня будзе”, — падсумаваў „дэмакрат” Марыніч.

Як кажуць, пакідаем гэта без камэнтараў. І так зразумела. Бо лепш ня скажаш, чым казалі гэтыя „геніі” крамлёмскай „дэмакратыі”.

Адам МІКША

* Маецца на ўвазе „гэбізм” як накірунак (характар) цяперашняй рускай палітыкі і вобраз думанья.

** Перад гэтым (пасля нікчэмных прэзыдэнцкіх выбараў) Ю. Хадыка назваў вікаўскую „дэмакратычную апазыцыю” „соллю зямлі” і засьведчыў, што яе арганізаваныя формы ўтвораны летам 1999 года „па ініцыятыве КНГ АБСЭ”, якой кіраваў Ганс Вік (гл. Народная Воля, — 2001, 18 сьнежня)

ЛЕТАМ У ВІЛЬНІ

13-14 ліпеня ў Вільні адбылася III-я Канфэрэнцыя Беларусаў Балтыі. У Базылянскіх мурах, як некалі, сабраліся прадстаўнікі беларусаў з шасьці краінаў Балтыйскага рэгіёну і госьці з Канады, Францыі, Аўстраліі, Вялікабрытаніі, ЗША і інш. краінаў.

Пра тое, як праходзіла канфэрэнцыя, было шмат інфармацыі ў друку. Прынята пяць рэзалюцыяў.

У рэзалюцыі „Аб пагрозе незалежнасьці Беларусі” дэлегаты адзначылі „ўзмацненьне расейскай палітычнай агрэсіі, накіраванай на зьнішчэньне незалежнасьці Беларусі і падрыхтоўку анэксіі нашай краіны.

... Мы зьвяртаемся да Кангрэсу Злучаных Штатаў Амэрыкі і парлямэнту Вялікабрытаніі — краінаў, якія з 1994 года зьяўляюцца гарантамі незалежнасьці Беларусі, — з просьбай прыняць прэвентыўныя захады на ўзмацненьні гарантыяў незалежнасьці Рэспублікі Беларусь з мэтай памяншэньня пагрозы для суверэнітэту нашай краіны.

Расея мусіць спыніць свае пляны і вялікадзяржаўную палітыку супраць Беларусі.

Мы інфармуем таксама дэлегатаў Арганізацыі Аб’яднаных Нацыяў і просім прыняць адмысловую рэзалюцыю аб недапушчэньні плянаў палітычнай агрэсіі з боку Расеі ў дачыненні да Рэспублікі Беларусь”.

Быў прыняты таксама зварот да кіраўніцтва Эўразьвязу, які друкуем тут цалкам.

„Мы, удзельнікі III Канфэрэнцыі Беларусаў Балтыі, з трывогай даведаліся, што Эўразьвяз прапануе краінам Балтыі ўстанавіць на мяжы нашых дзяржаваў жалезную заслонку часоў „халоднай вайны”.

Неабходнасьць такіх дзеяньняў вельмі сумніўная, бо парушае асноўныя правы чалавека на вольнае перамяшчэньне ў межах аб’яднанай Эўропы.

Беларусь шмат стагоддзяў была паўнапраўным сябрам эўрапейскай супольнасьці, фарпостам хрысьціянскай цывілізацыі на Ўсходзе і падзяляла агульнаэўрапейскія этычна-маральныя каштоўнасьці.

Штучны падзел Эўропы на асобныя часткі прывядзе да шматлікіх сямейных трагедыяў, паўплывае на магчымасьць моладзі атрымаць адукацыю за межамі сваёй краіны і гэтак далей.

Мы спадзяёмся, што падчас будаўніцтва аб’яднанага эўрапейскага дому будуць улічаны і правы грамадзянаў Беларусі.”

Кіраўніцтва Летувы было зацікаўлена ў пэўных рашэньнях Канфэрэнцыі (па НАТО, напрыклад), таму прысутнічалі кіруючыя 2-я асобы з Сейму і Ўраду, а таксама дэпутаты парлямэнту.

Ф. ГРАЖЫНОВІЧ

ПАЛІТЫКА ВЫНІШЧЭНЬНЯ

Сойм Беларускага Народнага Фронту „Адраджэньне” і Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі – БНФ на паседжаньні 22 чэрвеня прыняў Зварот да парлямэнтаў краінаў-удзельніц АБСЭ і Рады Эўропы „Аб прычынах выдаленьня КНГ АБСЭ зь Беларусі”; а таксама заяву „Аб этнацыдзе і вынішчэньні Беларускай нацыі”. Гэта істотныя дакуманты ў пляне аналізу і ацэнкі палітыкі ў Беларусі. Друкуем цалкам.

* * *

АБ ПРЫЧЫНАХ ВЫДАЛЕНЬНЯ КНГ АБСЭ ЗЬ БЕЛАРУСІ

Зь Беларусі адміністрацыйным шляхам імкнучца выдаліць Кансультацыйна-назіральную групу АБСЭ. Міністэрства замежных справаў Беларусі не прадаўжае і не выдае візы супрацоўнікам КНГ АБСЭ ў Менску. Гэта ёсьць чарговы акт лукашэнкаўскага рэжыму пасля апэрацыі „Дразды”, калі ў 1997 г. амбасадары замежных дзяржаваў былі гвалтоўна выдаленыя са сваіх рэзыдэнцыяў. Такім чынам рэжым стварае Беларусі імідж дзяржавы-ізгоя.

Наўна было б разглядаць гэтыя працэсы як самастойныя дзеяньні менавіта лукашэнкаўскага рэжыму. Міжнародная, дыпляматычная дзейнасьць рэжыму праводзіцца пад дыктоўку Масквы. Мяркуем, што ні для каго не зьяўляецца сакрэтам, што рэгулярна праводзіцца сумесныя (Беларусі і Расеі) паседжаньні калегіяў міністэрстваў замежных справаў, КГБ і ФСБ, міністэрстваў унутраных справаў, міністэрстваў абароны, міністэрстваў юстыцыі ды іншых міністэрстваў і ведамстваў, якія вызначаюць зьнешнюю і ўнутраную палітыку Беларусі. Зразумела, што ўдзел расейскіх кіраўнікоў і спэцыялістаў у працы беларускіх дзяржаўных ведамстваў мае аднабаковы характар, палітыка лукашэнкаўскага рэжыму выпрацоўваецца і карэктуюцца ў інтарэсах Расеі. Мяркуем, што ў дыпляматычных колах Эўропы добра вядома, якую палітыку праводзяць такія „спэцыялісты” КГБ-ФСБ, як У. Латыпаў і Л. Ерын, камандыраваныя Масквой на адказныя пасады ва ўрад Лукашэнка.

Выдаленьне зь Беларусі КНГ АБСЭ ўваходзіць у пляны Расеі. Расея імкнучца выкарыстаць міжнародную сітуацыю, якая ўзьнікла ў сувязі з барацьбой з тэрарызмам. Пад барабанны бой „барацьбы з тэрарызмам”

Фота А. Сталярова

Чорны ідал (Ашмяны)

Расея плянуе на працягу бліжэйшага часу ў гэтым і насупным годзе завершыць захоп Беларусі. Таму знаходжаньне КНГ АБСЭ стала супярэчыць інтарэсам Расеі. Узнікла неабходнасьць пазбавіцца ад любога міжнароднага кантролю, які хаця б ускосна дазваляў бы зафіксаваць гвалтоўную акцыю па ліквідацыі дзяржаўнасьці Беларусі.

Расея падрыхтавала „юрыдычны” грунт для анэксіі Беларусі. У канцы 2001 г. у Расеі прыняты закон „О порядке принятия в Российскую Федерацию и образовании в её составе нового субъекта Российской Федерации”, а таксама знаходзіцца на этапе прыняцьця закон „О борьбе с экстремизмом”. Пасьля гвалтоўнага правядзеньня „аб’яднаўчага рэфэрэндуму” Расея мяркуе перавесці Беларускі нацыянальна-дэмакратычны вызвольны адраджэнцкі рух у статус „тэарыстаў” і такім чынам канчаткова давершыць дзвюхсотгадовую зьнішчальную вайну супраць беларусаў. 13 чэрвеня сёлета пасьля перамоваў у Пецярбургу прэзыдэнт Расеі Пуцін зрабіў заяву, у якой адкрыта засьведчыў, што Расея ў сваёй палітыцы робіць стаўку на анэксію Беларусі. Нікога не павінна ўвесці ў зман разгорнутая пасьля гэтай заявы расейскімі і беларускімі СМІ інфармацыйная кампанія пра „супярэчнасьці” паміж Пуціным і Лукашэнкам на шляху стварэньня так званай „саюзнай дзяржавы”. Гэта ёсьць інфармацыйная заслона, „спэтакль”, распрацаваны і разыграны спецслужбамі ў лепшых традыцыях КГБ. Галоўнымі акцёрамі ў ім выступаюць Пуцін і Лукашэнка.

Расея захапіла ў 1994 г. ключавыя пасады ў выканаўчай уладзе на Беларусі, выкарыстоўваючы „рычагі ўплыву”, галоўным зь якіх зьяўляецца захаваная пасьля распаду СССР татальная сетка сістэмы КГБ. Праз агентуру, якая дзейнічала ў беларускім урадзе, былі спыненыя рэформы ў эканоміцы і адраджэнцкія працэсы ў культуры, адукацыі, інфармацыйнай сфэры.

Зараз ужо сталі відавочнымі адкрытыя і таемныя пляны Крамля па зьнішчэньні дзяржаўнасьці Беларусі:

- кансэрвацыя савецкіх парадкаў у эканоміцы;

- рэстаўрацыя савецкай сымволікі (гэрб, сьцяг);
- спыненне і ліквідацыя адраджэнцкіх працэсаў, зьнішчэньне беларускай школы, адукацыі, культуры;
- русіфікацыя ўсіх сфэраў сацыяльна-культурнага жыцьця, інфармацыйнай прасторы, школы, адукацыі;
- разбурэньне нацыянальна-дэмакратычных палітычных рухаў і арганізацыяў;
- правядзеньне сацыяльнай, эканамічнай і міграцыйнай палітыкі па выцсканьні зь Беларусі адукаванай, актыўнай часткі беларускага народу;
- пасьлядоўнае наладжваньне кантролю і кіраваньне дзейнасьцю ўсіх асноўных міністэрстваў і ведамстваў праз уплыў на кадравую палітыку і мэханізмы так званай „саюзнай дзяржавы”, праз правядзеньне сумесных калегіяў;
- уключэньне беларускага войска ў склад расейскай вайскавой групоўкі, выкарыстаньне тэрыторыі Беларусі для стварэньня стратэгічнага ваеннага пляцдарму;
- задушэньне беларускага бізнэсу, жорсткае падпарадкаваньне эканомікі Беларусі расейскаму сыравіннаму і таварнаму рынку, недапушчэньне прыватызацыі зямлі і рэформаў у сельскай гаспадарцы;
- палітычная і эканамічная ізаляцыя ад заходніх цывілізаваных краінаў;
- штучнае стварэньне запазычанасьці беларускіх прадпрыемстваў, рабаўнічая „прыватызацыя” беларускай уласнасьці расейскім капіталам;
- прыватызацыя банкаўскай сфэры, увядзеньне расейскага рубля ў якасьці валюты ў Беларусі;
- „юрыдычнае” афармленьне анэксіі Беларусі.

На працягу апошніх гадоў мы неаднаразова зьвярталі ўвагу АБСЭ на тое, што рэжым Лукашэнкі народжаны Масквой дзеля ліквідацыі незалежнасьці і дзяржаўнасьці Беларусі, што дыктатура Лукашэнкі ініцыяваная Масквой з мэтай захопу Беларусі, яе інтэлектуальных, прыродных і тэрытарыяльных рэсурсаў. Расея застасавала пры гэтым

сучасныя тэхналогіі вядзення вайны, галоўнымі відамі зброі ў якой зьяўляюцца спэцслужбы, інфармацыйная, эканамічная і палітычная агрэсія, экспансія расейскай псеўдакультуры.

Пачынаючы з 1997 г. Расеі ўдалося выкарыстоўваць структуры АБСЭ дзеля сваіх інтарэсаў. Чыноўнікі АБСЭ, якія кіравалі КНГ АБСЭ ў Менску і якія прызджалі ў Менск у якасці экспертаў, упарта не хацелі заўважаць, што ўсталяванне і існаванне рэжыму Лукашэнкі ёсць вынікам расейскай імперскай палітыкі. На Беларусі КНГ АБСЭ разгарнула кіруемы канфлікт. **Нямецкі дыпламат Г. Вік, які ўзначаліў КНГ АБСЭ ў Менску, праводзіў актыўную працу па стварэнні прамаскоўскай апазыцыі Лукашэнкі з ліку былой камуністычнай намэнклятуры і былых прыхільнікаў Лукашэнкі. Адначасна рабілася ўсё, каб разваліць рэальную нацыянальна-дэмакратычную апазыцыю.**

Міжнародная арганізацыя, якая згодна свайго статута павінна забяспечваць стабільнасць у Эўропе, супроцьдзейнічаць агрэсіі, была выкарыстаная асобнымі яе чыноўнікамі для супроцьлеглай мэты. На працягу 1999-2001 г.г. мы зьвярталіся да КНГ АБСЭ ў Менску і да цэнтральных органаў АБСЭ ў Вене з патрабаваннем *спыніць антыбеларускую дзейнасць чыноўнікаў АБСЭ сп. Г. Віка і А. Севярына, якія праводзілі палітыку спрыяння расейскай анэксіянісцкай палітыцы на Беларусі.*

Вось этапы антыбеларускай дзейнасці КНГ АБСЭ ў Менску:

— стварэнне кіруемай „аб’яднанай апазыцыі” з удзелам прарасейскіх камуністаў, лібэрал-дэмакратаў і сацыял-дэмакратаў з шэрагаў савецкіх прафсаюзаў;

— удзел у разбурэнні Беларускага Народнага Фронту і ператварэнне адкалоўшайся яго часткі ў памагатых намэнклятурнай „аб’яднанай апазыцыі”;

— ініцыяванне псеўдаперамоўнага працэсу паміж „аб’яднанай апазыцыяй” і рэжымам з мэтай паралізацыі рэальнага змаганьня з захопніцкай палітыкай Расеі;

— інфармацыйнае спрыяанне ідэнтыфікацыі рэжыму Лукашэнкі як „самастойнага і незалежнага ад Масквы” у інфармацыйнай прасторы заходніх дэмакратычных краінаў;

— уцягванне „аб’яднанай апазыцыі” у палатныя выбары 2000 г.;

— актыўны ўдзел у стварэнні і фінансаванні псеўдакааліцыі пад лёзунгам „адзінага кандыдата” з пяцёх прадстаўнікоў камуністычнай намэнклятуры на прэзыдэнцкіх выбарах 2001 г.;

— каардынацыя дзейнасці з расейскімі структурамі па кіраванні акцыяй „адзіны кандыдат” і вылучэнне самага слабога прадстаўніка з пяцёркі кандыдатаў кааліцыі „адзіны кандыдат” – дзесяць савецкіх прафсаюзаў У. Ганчарыка, які ня меў аўтарытэту сярод выбаршчыкаў (такім чынам былі створаныя ўмовы для „перамогі” Лукашэнкі);

У канцы траўня 2002 г. падчас закрытага слухання ў лукашэнкаўскім

Псеўдапарляманце, прысьвечанага адносінам з АБСЭ, **кіраўнік КГБ Л. Ерын і міністр замежных справаў М. Хвастоў пацвердзілі, што Г. Вік спрыяў рэжыму Лукашэнкі (газэта „Наша Ніва” за 31.05.2002 г.).**

Некаторыя эўрапейскія палітыкі зрабілі больш адкрытыя выказванні. Так, у сьнежні 2001 г. на запрашэнне амбасады Францыі Менск наведаў прафэсар Альфрэд Гросэр, якога „Деловая газета” (за 19.12.2001 г.) прадставіла «великим вдохновителем создания единой Европы» і прывяла ягоныя выказванні: **«сейчас мы в ожидании каких бы то ни было объединительных процессов на постсоветском пространстве. Конечно, не считая прибалтийских республик – там свои заботы. Не важно, на какой основе будет происходить объединение. Главное, чтобы оно происходило» (!!!).**

З 10 па 12 чэрвеня 2002 г. Менск наведала дэлегацыя Парляманцкай Асамблеі Рады Эўропы, якую ўзначальваў прадстаўнік Нямеччыны Вольфганг Бэрэндт, спэцыяльны дакладчык па Беларусі. У той час, калі рэжым Лукашэнкі ўчыняе гвалт у адносінах да КНГ АБСЭ, дэлегацыя ПАРЭ заявіла, што ў Беларусі яна „вывучае зрухі ў бок пашырэння дэмакратыі”, праводзіць сэмінары з прадстаўнікамі непрызнанага міжнароднай супольнасцю лукашэнкаўскага псеўдапарляманту, шукае

свабоды слова ў гэтым псеўдапарляманцкім утварэнні, „дэпутаты” якога былі нават запрошаныя ў Страсбург.

Падобна на тое, што сп. В. Бэрэндт падхапіў эстафэту ў сп. Віка. Зноў скаардынавана дзейнічаюць расейская і нямецкая дыпламатыя, цяпер ужо ў справе выдалення КНГ АБСЭ з Беларусі. Аднак, яны прадстаўляюць гэтую акцыю як праяву самастойнай палітыкі Лукашэнкі, тым самым прыхоўваючы расейскую палітыку.

Складаецца ўражанне, што Эўропа спакойна назірае, як Расея і Нямеччына, кожная маючы свае ўласныя інтарэсы, вядуць скаардынаваную агрэсіўную палітыку па знішчэнні дзяржаўнасці Беларусі. Рэжым Лукашэнкі існуе да гэтага часу толькі дзякуючы падтрымцы расейскага імперскага рэжыму пры згодзе заходніх краінаў.

У сувязі з палітычнай сітуацыяй, якая створана ў нашай краіне, мы ставім наступныя пытанні да краінаў-удзельніц АБСЭ і ПАРЭ:

1. Вы пагадзіліся на захоп Беларусі Расеяй і на знішчэнне беларускай дзяржаўнасці?

2. Вы пагадзіліся на знішчэнне адметнай беларускай культуры, мовы, на асіміляцыю беларусаў і такім чынам на знішчэнне беларускай нацыі, якое праводзіць Расея?

3. Вы лічыце, што саступаючы Расеі, якой кіруе КГБ-ФСБ, і ахвяруючы беларускай нацыяй, можна дасягнуць стабільнасці ў Эўропе?

Мы просім адкрыта і дакладна выказаць вашу пазыцыю па пастаўленых пытаннях.

Мы спадзяемся на разуменне нашай пазыцыі і трагічнага становішча на Беларусі Кангрэсам ЗША і Парлямантам Вялікай Брытаніі, краінаў, якія з 1994 г. зьяўляюцца гарантамі бяспекі і незалежнасці Беларусі.

Беларускі народ мае права ведаць стаўленне краінаў Захаду да агрэсіі Расеі супраць Беларусі.

АБ ЭТНАЦЫДЗЕ І ВЫНІШЧЭНЬНІ БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫ

Антыдэмакратычны рэжым Лукашэнкі праводзіць на Беларусі вялікадзяржаўную палітыку Расеі (і тых групаў улады, якія кіруюць Расеяй), палітыку этнацыду беларускага народу, вынішчэння ягоных культурна-этнічных, эканамічных і жыццёвых асноваў.

Беларуская нацыя і беларуская культура знаходзяцца пад пагрозай знішчэння.

З сярэдзіны 90-х гадоў мінулага стагоддзя пачалося рэзкае змяншэнне насельніцтва Беларусі і нараджальнасці дзяцей. Моцна скарацілася працягласць жыцця беларусаў. (У некаторых мясцінах мужчыны ўжо не дажываюць да пэнсіі). Павялічылася смяротнасць ва ўсіх групах насельніцтва, катастрофічна ўзрастае колькасць хранічных захворванняў, асабліва сярод дзяцей. Шырока распаўсюджваюцца хваробы, якія раней ужо былі фактычна ліквідаваныя (сухоты, сіфіліс, гепатыт), становіцца праблемай СНІД.

Масавая распаўсюдзілася п’янства і алькагалізм сярод усіх групаў людзей, у тым ліку – сярод жанчынаў і падлеткаў.

За апошнія сем гадоў насельніцтва Беларусі зменшылася на паўмільёна чалавек і прадаўжае змяншацца з хуткасцю вымірання амаль ста тысячаў у год.

Усё гэта адбываецца на фоне агульнага зьбяднення і крміналізацыі грамадства, павелічэння колькасці разбойных нападаў, рабаўніцтва і крадзяжоў. Абнізіўся адукацыйны ўзровень беларускага грамадства, зменшала колькасць високаадукаваных людзей, пагоршыліся магчымасці атрымання адукацыі і працы, павялічылася эміграцыя – ад’езд здаровых, маладых і адукаваных людзей за мяжу.

Працэсы сацыяльнай дэградацыі і вымірання беларусаў ёсць вынікам этнацыду беларускай нацыі, які праводзіць кіруючы прамаскоўскі рэжым улады. У выніку этнацыду адбываецца зніжэнне маральнага і культурнага ўзроўню грамадства, дзейнічаюць забароны і выяўляецца немагчымасць культурна-нацыянальнага развіцця. Беларуская нацыянальная адукацыя практычна знішчана. Амаль поўнасцю

пазачынення беларускія школы ў гарадах (дзе найбольшая канцэнтрацыя вучняў) і зачыняюцца па ўсёй краіне. Адукацыя ў вышэйшай школе адбываецца на чужой мове. Беларуская мова фактычна – забароненая, выгнаная з афіцыйнага ўжытку і сродкаў масавай інфармацыі. Беларуская гуманітарная і фундаментальная навука разбураецца, адбываецца зададзеная фальсіфікацыя беларускай гісторыі, знішчаюцца магчымасці нацыянальнай творчасці і развіцця беларускай літаратуры.

* * *

Фізічнае вынішчэнне беларускага народу, генацыд і этнацыд беларусаў аформіліся як дзяржаўная палітыка Расеі адносна Беларусі задоўга да захопу тэрыторыі Беларусі ў канцы XVIII стагоддзя, якому папярэднічалі вынішчальныя расейскія нашэсці на нашу краіну. Беларусь пацярпела велізарныя страты ў культуры, тэрыторыі, эканоміцы і людзкіх рэсурсах. Былі спаленыя тысячы беларускіх кніг, разбураныя старажытныя гарады і тысячы помнікаў беларускай архітэктуры, знішчана беларуская школа і царква, забаронена беларуская мова.

Прадуманое вынішчэнне беларусаў і стварэнне штучных умоваў для памяншэння насельніцтва прывялі да таго, што цягам стагоддзяў беларускае насельніцтва амаль не павялічылася, хоць пры нармальным развіцці на канец XX-га стагоддзя колькасць беларусаў у Рэспубліцы Беларусь павінна было б складаць у сярэднім 40 мільёнаў чалавек. (Улічым, што ў выніку генацыду беларускае насельніцтва на працягу XX-га стагоддзя не павялічылася: каля 14 мільёнаў – у пачатку XX-га стагоддзя і 10 мільёнаў – у пачатку XXI-га).

Асабліва вынішчальнай для Беларусі была палітыка камуністычнай Расеі ў XX-м стагоддзі. У выніку генацыду, рэпрэсіяў і тэрору бальшавікі забілі каля трох мільёнаў беларусаў. Прытым, калі ў Расеі бальшавікі (што кіравалі Расеяй) праводзілі *палітычны тэрор*, то на Беларусі яны тварылі *генацыд*. Беларусь ня мела сувэрэннага статусу, не была незалежнай краінай. Забойствы рабіла тут чужая адміністрацыя, якая выконвала рускую палітыку знішчэння ўсяго беларускага. Знішчэнне ўсяго беларускага ўмацавала рускую акупацыйную ўладу і рускую каліянільную палітыку ў Беларусі.

Расея ў выніку ўнутранага *палітычнага тэрору* не перастала быць рускай (нікога там не забівалі за рускую мову і рускую нацыянальную ідэю). Расейскія акупанты гвалтоўна спынілі працэс нацыянальнага Адраджэння і рух беларускага народа да незалежнасці.

Аналігічная схема вынішчэння, толькі з абмежаваным ужываннем уладнага тэрору, стасуецца цяпер у дзеяннях кантраляванага Масквой рэжыму на Беларусі.

Выкарыстоўваюцца небяспечныя ўмовы, якія ўтварыліся пасля Чарнобыльскай катастрофы. Каляніяльная адміністрацыя цяпер (гэтак жа, як некалі ў БССР) праводзіць палітыку прыхавання наступстваў Чарнобыльскай бяды, замест іх ліквідацыі, што спрыяе разгортванню дэмаграфічнай катастрофы на Беларусі. Спыненныя даплаты, праграмы дапамогі і падтрымкі насельніцтва лекамі, вітамінамі і чыстым харчаваннем. На 2001 год у раёнах Гомельшчыны смяротнасць у 2-3 разы перавысіла нараджальнасць, а адмоўны прырост насельніцтва (дакладней, выміранне) складае 10-15 чалавек на тысячу.

У 1986-1987 гадах, адразу пасля Чарнобыльскага выбуху, прыхаваны генацыд савецкіх уладаў выяўляўся ў жорсткім адміністрацыйным медыцынскім уздзеянні на цяжарных беларускіх жанчынаў з патрабаваннем пазбаўляцца ад плоду, каб не нарадзіць, маўляў, непаўнацэннага дзіцяці. Такая рызыка сапраўды была ў той час, але моцна перабольшаная палітадміністрацыйна ад савецкай медыцыны. Гэта не падстава, каб без даследаванняў і вывучэння кожнага выпадку цяжарнасці пусціць „пад нож“ цэлае пакаленне беларусаў. А менавіта гэта было зроблена.

Гэтакая палітыка прадаўжаецца па сённяшні дзень і набыла ва ўмовах антыбеларускага рэжыму выраблены кшталт. *Сёння з кожных трох зачатых плодаў беларусаў два забіваюць у жываце маці!!!* Гэта небывалы ў свеце ганебны факт.

Устаноўлена, што ў асобных раёнах Беларусі пад выглядам чарнобыльскай небяспэкі ўльтыматыўна праводзяць стэрэлізацыю жанчынаў. Прыклад: у 2000 годзе ў жаночай кансультацыі горада Барысава загадчыца гінекалагічнага аддзялення паведаміла, што іхняя „кансультацыя” *праводзіць стэрэлізацыю шматдзетных маці*, каб пазбегнуць, маўляў, нараджэння хворых дзяцей і павелічэння „асацыяльных” сем’яў. Яна спаслася, што такі „парадак” стэрэлізацыі вызначае Пастанова Савету Міністраў БССР, прынятая летам 1991 года.

Ніякага змаганьня з наступствамі чарнобыльскага выбуху (70% радыёактыўнага рэчыва выпала на тэрыторыю Беларусі) антыбеларускім рэжымам не праводзіцца. Наадварот, беларускую *трагедыю Чарнобыля знарок рассягваюць у часе, каб скарыстаць вынікі атамнай катастрофы дзеля генацыду беларускага насельніцтва*. Тых беларусаў і тых вучоных, што супраціўляюцца вынішчэнню, жорстка пераследуюць (лёс прафэсара Бандажэўскага).

Аналіз статыстычных даследаванняў паказвае, што ў сярэнетэрміновай перспектыве насельніцтва Гомельшчыны паменшыцца ўдвая. Але гэтакае становішча магчымае толькі ў тым выпадку, калі ўжо цяпер удасца спыніць рост смяротнасці і зніжэння нараджальнасці. Калі ж стабілізацыя паказчыкаў не адбудзецца, то можна чакаць поўнага вымірання палешукоў.

Паказальна, што стварыўшы ўмовы для вымірання беларускага насельніцтва, антыбеларускі рэжым спрабуе схаваць дэмаграфічную статыстыку, ажыццяўляючы чарговы этап генацыду, менавіта: замены выселенага і вымерлага карэннага беларускага насельніцтва прышлым, расейскім. Прытым робіцца гэта па выпрацаваных ужо здаўна імперскіх правілах захопу земляў. Вычышчаныя ад мясцовых людзей землі засяляюцца наперш рускім крымінальным элементам (гэтак захоплівалі Паўночны Каўказ, Сібір, Алтай і г.д.). На пакінутыя землі беларускага Палесся перасяляюць тысячы бежанцаў, „бамжоў”, беглых крымінальнікаў з Расеі і былога СССР.

На сумежнай Берасцейшчыне таемна будуць сьмецьцесховішча для радыёактыўных адходаў з Эўропы і Расеі.

У чарнобыльскай сытуацыі прамаскоўскі акупацыйны рэжым на Беларусі дзейнічае па схеме фізічнага вынішчэння беларускага народу.

Для беларусаў Чарнобыльская навала па сваіх дэмаграфічных наступствах значна пераўзыходзіць Другую сусветную вайну, калі загінуў амаль кожны трэці беларус. Цяпер на Беларусі ідзе вялікая Чарнобыльская вайна. Стаўка тых, хто яе вядзе, — фізічнае знішчэнне беларускага народа.

* * *

Плянэтарная цывілізацыя, і найперш – краіны індустрыяльнага грамадства (да якога належыць і Беларусь) – уваходзяць у такую фазу ўзаемадасягненняў і развіцця, калі жыццяздольнасць кожнага народу, кожнай нацыі, дзяржавы, як і ўсяго чалавецтва, вызначаецца па іх інтэлектуальным патэнцыяле, а не па колькасці выплаўленага мэталу, здабытай нафты, газу ці іншых вытворчых рэсурсных паказчыкаў.

На Беларусі мэтанакіравана створаны надзвычай неспрыяльныя ўмовы для выхавання і функцыянавання інтэлекту. (Зарплата доктара навук, прафэсара бывае роўнай зарплате сяржанта міліцыі). Краіна масава траціць інтэлігентных людзей, абучаную моладзь, спецыялістаў, якія вязджаюць за мяжу і за бясплатна прадаюць свае веды. Прытым краіны, куды вязджаюць адукаваныя беларусы, атрымліваюць выгаду – спецыялістаў, на навуачныя якіх яны не патрацілі ні граша і плаціць ім за раўназначную працу ў некалькі разоў менш, чым сваім грамадзянам. 80% беларускай моладзі заяўляюць, што жадаюць выехаць за межы Беларусі.

Страта нацыянальнага інтэлекту – гэта ў цяперашніх умовах страта народнай перспектывы, апушчэнне ў беднасць, крок да „трыяга сьвету” і далейшага вымірання.

На Беларусі скрыжваліся два працэсы палітычнага імперыялізму. З аднаго боку, Расея, імкнучыся далучыць тэрытарыяльныя і людзкія рэсурсы нашай краіны, традыцыйна вядзе сваю знішчальную справу. З

другога боку, палітыка „адкрытага грамадства” Захаду, выцягванне нашых інтэлектуальных рэсурсаў спрыяе адтоку беларускага інтэлекту на Захад.

Гэта зьнешнія формы стратаў. Але *найбольш небяспечнай і разбуральнай зьявай для інтэлекту беларускай нацыі ёсьць русіфікацыя* (як складовая частка этнацыду), асабліва русіфікацыя школы і ў цэлым — адукацыі. Беларуская нацыя назапасіла вялікі станочы генетычны інтэлектуальны патэнцыял за стагоддзі развіцця ў сістэме эўрапейскай цывілізацыі. Менавіта праз беларускую мову прачытваецца генетычная памяць беларусаў. Таму непрыяцелі беларускай незалежнасці імкнуцца задушыць генетычную памяць беларусаў праз русіфікацыю. Бяз доступу да генетычнай памяці беларус становіцца кволай, падзалежнай, нястойкай асобай.

* * *

Спыніць вынішчэнне беларусаў можна толькі пры адной умове: калі спыніць вынішчальную палітыку Расеі, адмежавацца ад гэтай краіны, умацаваўшы нашу незалежнасць, межы, дзяржаву, культуру, нашае беларускае войска, беларускія грошы, вытворчасць, сельскую гаспадарку ды эканоміку.

Гэта ёсць найгалоўнейшае пытаньне: як спыніць расейскую палітыку вынішчэння на Беларусі. Падзеі апошніх гадоў выразна паказалі, што адхіленьне ад улады Лукашэнкі яшчэ ня ёсць гарантыя рэальных пераменаў. А калі Масква здолее правесці на вярышню беларускай улады свайго чарговага (нібы дэмакратычнага) стаўленіка, то вынішчэнне Беларусі толькі паскорыцца.

Ёсць толькі адна ўмова выратавання Бацькаўшчыны. Змагацца!

Мы заклікаем беларусаў, мужчынаў і жанчынаў, моладзь і старэйшых людзей супраціўляцца зьнішчэнню, русіфікацыі, этнацыду. Нельга цярдзец, каб нам плявалі ў твар, тапталі ў гразь нашае імя, зьневажалі наш гонар і мову, забіралі маёмасьць. Беларус ня мусіць быць бедным, бо ён працуе і мае Бацькаўшчыну. Хто забірае нашу працу? Куды яна дзеецца?

Каб змагацца — трэба быць разам. *Аб’яднаць беларусаў можна толькі Беларускай нацыянальнай ідэяй. А гэта ёсць ідэя нашага вольнага нацыянальнага жыцця ў незалежнай беларускай дзяржаве.* Беларусу ня можа злучыць чужая ідэя ці чужая дэмакратыя, а толькі разлучыць. Вось чаму за сваю ідэю трэба змагацца супраць чужароднага.

Мы заклікаем вольныя краіны, якія дэкляруюць дэмакратыю і правы чалавека, падтрымаць нашу незалежнасць і нашае змаганьне за жыццё і свабоду Бацькаўшчыны. Незалежная Беларусь — гэта павелічэнне вольнага свету, гэта ёсць павелічэнне Эўропы.

Беларусь гістарычна, у выніку свайго геапалітычнага становішча ўзяла на свае плечы абарону Эўропы ад варвараў, і гэта падарвала яе сілы. Але трагедыя, здрада і несправядлівасць XVIII стагоддзя, калі была падзеленая Рэч Паспалітая і Беларусь (*якая была суверэннай часткай гэтай канфэдэрацыі*) запрададзена пад Расею, не павінны больш паўтарыцца.

„ІНТЭЛЕКТУАЛЬНЫ СЛУП”

Па вуліцах Менска, як вынікае з друку, часта бадзеецца шмат усялякіх паліттурыстаў з задворкаў Эўропы. Ім хочацца, відаць, сьвердзіць тут сваю важнасць, якой не дабралі ў сябе на бацькаўшчыне. Беларусы ўжо добра ведаюць такіх „мюлеманаў”. Тупізм гэтых паноў цалкам асаблівай якасці.

Ня так даўно па Менску хадзіў нейкі Альфрэд Гросэр, якога напаткала спадарыня зь „Белорусской деловой газеты” (як удаюць, „незалежнай” і, як вядома, — рускай). Вынікам размовы з інішаземцам было інтэрв’ю ў памянёнай газэце пад рубрыкай „Пэрсона”. І называлася інтэрв’ю „Чалавек-Эўропа Альфрэд Гросэр”.*

„Імя прафэсара Гросэра наўрад ці што-небудзь кажа нашаму чалавеку, — слухна канстатуе газэта. — Між тым у Заходняй Эўропе Альфрэда

Гросэра называюць ня больш ня менш як „вялікім натхняльнікам стварэння адзінай Эўропы”, „духоўным і інтэлектуальным стаўпом” (слупом), „увабленьнем эўрапейскай культуры” і г.д., „трудна перачысьліць”, — піша газэта.

Бывае, чаго толькі не бывае. А „як вы ацэньваеце ўзровень узаемадачыненняў паміж Францыяй і Беларуссю?” — задае гэтакае дасьціпае пытаньне „пэрсоне” дзелавая газэта.

„У Каліфорніі мяне часта пыталі: „Што вы думаеце пра адносіны Францыі і Каліфорніі?”. Я адказаў: „Нічога. Я пра іх ня думаю”, — адказвае інтэлектуальная „пэрсона”. І далей працягвае гэтак глыбокадумна. — Бальшыня французаў мае даволі цьмянае ўяўленьне пра Беларусь... Мы дрэнна ўяўляем сабе ў аб’яднанай Эўропе такія сталіцы, як Сафія, Прага, Будапэшт і гэтак далей.”

Ух ты! Вось гэта вучонасць. Эўропа! Адрозьнідаць, што галава ў гэтага Альфрэда да рэшты перапоўненая вучонасцю. Пад цяжарам ведаў на бок хіліцца і Прагу з Будапэштам ужо ніяк ня ўмесціць. Няма месца.

Неяк яшчэ ў маладосці прачытаў я ў расейскім часопісе „Вокруг света” нататкі аднаго французкага аматара падарожжаў. У 1960-х трапіў гэты падарожнік аж у Гімалаі, ці то ў Сікім, ці то ў Бутан (ня памятаю). І наладзілі яму прыём у караля княства. Па палацы хадзілі куры, і кароль спытаў экзота, адкуль ён.

— З Францыі, — адказвае француз.

Кароль падумаў і спытаў яшчэ:

— Францыя, гэта дзе: на захад ад Лхасы, ці на ўсход?

— На захад, — правільна адказаў француз.

Больш пытаньяў не было. Для гімалайскага караля Францыя — нішто, пусты гук. Ён пра яе нічога ня ведаў.

Тым часам „інтэлектуальны слуп” і „натхняльнік адзінай Эўропы”, безумоўна, павінен добра ведаць Прагу і Будапэшт, пэўна, ня раз там быў, можа нават зайздросна захапляўся, можа нават чытаў Гашэка і Пёцефі. Але яму хочацца ўдаваць з сябе вышэйшага за ўсё гэта, паказаць, што ён важнейшы (маўляў, „мы из Адесы”), што ён з цэнтры свету („мы ... ў аб’яднанай Эўропе...”).

Кожны псіхалог скажа, што такое захаваньне ёсць праяўленьне комплексу непаўнаватраснасці, таемнае зайздросці і ўражанага правінцыялізму. А вось адкуль гэта ў Гросэраў з Францыі ды Парыжу — пытаньне для разваг. Можа таму, што Парыж даўно ўжо ня той Парыж, хоць Гросэры і ня могуць з тым зьмірыцца.

Мне казалі, што ў Францыі існуе яшчэ шмат асобаў, якія перакананыя, што ўвесь свет гаворыць на французкай мове.

У канцы інтэрв’ю апавядальнік з Парыжу выказаўся яшчэ пра глябалізацыю.

„Вернемся да глябалізацыі. Дарэчы, менавіта ў Францыі я называюць „амэрыканізацыяй”. Гэта адно і тое?” — гэтак ліха („а пропó”) задае спадарыня пытаньне стаўпу адзінай Эўропы.

„Калі каму падабаецца „Мак Дональдс” і яго незразумела якое мяса, то хай есьць. Вось і ўсё”, — ня менш ліха расправіўся з глябалізацыяй „чалавек-Эўропа” — „дасьціпны” мсьё Гросэр.

У беларусаў не было і няма, як у расейцаў, „нізкапаклонства перад Захадам”. Беларус добра адрозьнівае розум ад дурноты, незалежна адкуль яна прыехала і якімі тытуламі абвешаная. Але Гросэры, якія блытаюць Беларусь з Каліфорніяй, гэтага ўявіць ня могуць. Яны едуць да нас псіхічна самасцьвярджацца, ім хочацца беларусаў павучаць і адчуць тут сваю вычарпаную і сумніўную веліч.

Беларусы спатыкаюць іх са шчырым сэрцам. Мне нават прыходзілася бачыць і ўдзельнічаць у мерапрыемствах, калі зграя Гросэраў „на халяву” так надзіраліся беларускай самагонкі (як ні дзіўна), што цалкам гублялі чалавечы воблік (да „сініх чарцей”).

Пасьля гэтага Гросэры вярталіся ў аб’яднаную Эўропу і пісалі нешта накштат, як у нашага „стаўпа”, што маюць пра Беларусь „цьмянае ўяўленьне”.

Трэба разумець, што Гросэры ёсць закамплексаваныя людзі. Яны будуць так пісаць пра Беларусь вечна і вечна будуць нічога пра яе ня ведаць. Гэтак

жа, як нічога ня будуць ведаць пра Прагу, Будапэшт, Яна Гуса, — пра ўсё, што па за межамі іхняга абмежаванага самалюбавання і параненага самалюбства. Ім так хочацца. Гэта асабліва заходняя мэнталнасьць, выяўленая Зыгмундам Фройдом. І надзіўна, што Фройд са сваімі хворымі збачэнскімі ўяўленьнямі зьвіўся менавіта на Захадзе. Ён адностраваў псіхічнае асяроддзе, „заходнія думкі” заходняй індывідуальнасьці.

Фройды ня могуць узынікаць на Беларусі і ўвогуле — ва Ўсходняй Эўропе. Ад гросэраў няма ніякай карысьці для Беларусі, акрамя шкоды.

Але ня думайма, што гэта ўсяго толькі састарэлы Хлестакоў заблукваў на менскія вуліцы. І тым больш ня думайма, што гэты арыгінал прыехаў да нас як сябра Беларусі.

„Мы ў чаканьні якіх бы там ні было аб’яднаўчых працэсаў на постсавецкай прасторы, — выпальвае раптам „вялікі натхняльнік”, — вядома, ня лічачы прыбалтыйскіх рэспублік. Ня важна, на якой аснове будзе адбывацца аб’яднаньне, галоўнае, каб яно адбывалася”.

„Калі мы думаем пра Расею, — разьвівае далей палёт думкі „пэрсона”, — пытаньне, якое адразу паўстае: ці зьбіраецца Расея пашырацца да польскай мяжы?”

Тут самы раз было б паказаць „стратэгу” на дзьверы, але, відаць, не для гэтага яго запрасілі ў Беларусь. Госьць з Парыжу (які зьяўляецца звычайным лабістам пэўных колаў) адностраваў тья думкі, якія хацелі б чучь імпэрска палітычныя стратэгі з „восі” Масквы, Парыжу і Бэрліну.

Але на працягу апошніх больш чым 200 гадоў эўрапейскай гісторыі тварэньне розных „восяў” з удзелам гэтых сталіцаў ні да чаго добрага не прыводзіла. У грубых плянах падзелу Эўропы на дзьве супэрімперыі (Расея і Эўразьвяз) не пакінута ў будучыні месца ні Беларусі, ні Ўкраіне. Цяпер жа па нашых абшарах пад выглядам дабрадзсяў для „дэмакратыі” бадзюцца ўсялякія палітычныя маніпулятары, гаваруны з Заходняй Эўропы, экстрэваганты-эксцэнтрыкі, лабісты, разьведчыкі ў адстаўцы, вікі ды шульцы, цапфы ды рывалье, і кожны робіць сваю чорную справу.

Вельмі істотна беларусам цяпер адрозьніваць зерне ад кукольнага — сапраўдных інтэлектуалаў з Захаду, прыхільнікаў і сяброў Беларусі ад шкіднікаў і „гастралёраў”. А крытэрыі вельмі просты: нармальны чалавек і прыхільнік Беларусі ніколі ня скажа пра „цямьянае ўяўленьне”, ня будзе дакучліва выступаць на паказ сваё няведаньне і выхваляцца дурнотай. Наадварот, ён засьведчыць павягу да нашага краю, да беларускай мовы і гісторыі, вывяціць веданьне нашай культуры, якая ёсьць культурай вялікай і эўрапейскай.

Адам МІКША

* БДГ, — 2001, 19 сьнежня

МЕНСК. ПАВЕДАМЛЕНЬНІ З ФРОНТУ

30 ліпеня антыбеларускія ўлады пайшлі на чарговую правакацыю ў Курапатах, імкнучыся нанесці шкоду Народнаму Мэмарыялу памяці ахвяраў расейска-бальшавіцкага тэрору. А 16⁰⁰ на пляцоўку перад Крыжом Пакутаў заехала грузавая машына вялікіх памераў, загрузаная жалеза-бэтоннымі плітамі. Рабочыя пачалі ськідваць пліты на зямлю якраз у тым месцы, дзе на мінулым тыдні бульдозер раскапаў канаву для ўкладкі трубаў з мэтай знішчэньня курапацкіх магілаў сточнымі водамі. (Сябры Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ тады абаранілі сьвятыню і засыпалі канаву.) Але рабочыя пасьпелі ськінуць толькі шэсьць плітаў. Сябра Кансэрватыўна-Хрысьціянскай партыі — БНФ **Уладзімер Юхо** ўстаў перад машынай і прымусіў выканальнікаў варварскага загаду пакінуць тэрыторыю Народнага Мэмарыялу.

1 жніўня Сябры Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ зноў сабраліся каля помніка **Янку Купалу** ў сталіцы на традыцыйныя Купалаўскія чытаньні. Дэклямавалі вершы і фрагменты прозы Купалы, гаварылі аб жыцьці і творчасьці беларускага генія.

3 жніўня Сябры Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ прыйшлі ў Курапаты на традыцыйную штосуботнюю талаку. Прыбралі тэрыторыю Народнага Мэмарыялу, выдалілі з-пад Крыжа Пакуты пліты, кінутыя рабочымі-дарожнікамі. Рыхтавалі месцы для наступных крыжоў. Штодня сябры Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ арганізоўваюць ахову Курапацкай сьвятыні.

8 жніўня антыбеларускія ўлады зноў спрабавалі ўварвацца на тэрыторыю Народнага Мэмарыялу памяці ахвяраў расейска-бальшавіцкага тэрору ў Курапатах. Каля 14⁰⁰ на тэрыторыю Мэмарыялу (на пляцоўку перад Крыжом Пакутаў) спрабавалі ўехаць будаўнічыя краны. Зьявіліся рабочыя, інжэнеры, афіцэры міліцыі і КГБ. Сябра Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ **Уладзімер Юхо** стаў на шляху тэхнікі і не пусьціў разбуральнікаў на тэрыторыю сьвятыні. Афіцыйныя асобы адмовіліся камэнтаваць дзеянні і свае далейшыя пляны. У Курапатах пачалі зьбірацца сябры Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ, каб абараніць магілы і крыжы. Яны працягвалі варту.

8 жніўня сябры Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ зноў сабраліся на традыцыйныя шточацьвярговыя паэтычныя чытаньні каля помніка **Янку Купалу** ў сталіцы.

10 жніўня сябры Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ сабраліся ў Курапатах на традыцыйную талаку. Прыбралі магілы, ачышчалі тэрыторыю Народнага Мэмарыялу ад сьмецьця.

11 жніўня група сяброў Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ (прадстаўнікі Менска, Баранавічаў, Ліды, Лунна, Слоніма) прыехалі ў Зэльву, каб адзначыць Дзень памяці **Ларысы Геніюш**. Старшыня Зэльвенскай суполкі Партыі **Юры Качук** быў галоўным арганізатарам мэмарыяльнага мерапрыемства, на якое сабраліся дзясяткі людзей з усяе Горадзеншчыны. У мясцовай царкве прайшла памінальная багаслужба. Потым людзі пайшлі на могілкі. Каля магілы **Ларысы і Янкі Геніюшаў** адбыўся мэмарыяльны мітынг пад **Бел-Чырвона-Бельмі сьцягамі**. Дэклямавалі вершы паэты, гаварылі пра яе неўміручую творчасць і гераічнае жыцьцё. Прагучалі ўспаміны сваякоў і сяброў Геніюшаў.

13 жніўня. Сябры Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ прыйшлі на Вайсковыя могілкі сталіцы, каб адзначыць Дзень памяці вялікага беларускага паэта **Якуба Коласа**. Каля надмагільнага помніка Песьяру сабралася больш за 30 сяброў зь **Бел-Чырвона-Бельмі сьцягамі**. Мэмарыяльны мітынг адкрыў спадар **Міхась Міцкевіч**, сын **Якуба Коласа**.

15 жніўня ў **сквэры Янкі Купалы** ў сталіцы зноў сабраліся сябры БНФ на традыцыйныя Купалаўскія літаратурныя чытаньні. Дэклямавалі вершы і сьпявалі беларускія песні.

17 жніўня сябры Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ сабраліся ў Курапатах на традыцыйную штосуботнюю талаку. Прыбралі тэрыторыю Народнага Мэмарыялу, высякалі сухі хмызьняк, выносілі сьмецьце, пакінуць вандаламі.

22 жніўня а 10³⁰ антыбеларускія ўлады распачалі чарговую правакацыю з мэтай знішчэньня Народнага Мэмарыялу ў Курапатах. На тэрыторыю Курапатаў прыбылі на машынах больш за 10 рабочых з плімамі з намерам высякаць дрэвы на тэрыторыі нацыянальнай сьвятыні. У Курапаты тут жа прыбылі сябры Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ і спынілі варварскую акцыю.

24 жніўня сябры Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ правялі ў Курапатах традыцыйную штосуботнюю талаку. Даглядалі магілы, напраўлялі пашкоджаныя вандаламі крыжы, ачышчалі тэрыторыю.

25 жніўня. Сябры Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ прыйшлі да помніка **Якубу Коласу** ў цэнтры беларускай сталіцы, каб распачаць праграму паэтычных чытаньняў, прасььвечаных 120-м угодкам Вялікага Песьяра. Трымалі ў руках **Бел-Чырвона-Белья сьцягі** і транспарант **„Жыве Беларусь!”**. Паэтычныя чытаньні распачаліся сьпяваньнем гімну **„Магутны Божа”** і ўскладаньнем кветак да помніка. Потым людзі дэклямавалі вершы, гаварылі пра неўміручасць творчасьці паэта. Успаміналі, што роўна 11 гадоў таму, 25 жніўня 1991 года, намаганьнямі **дэпутатаў Апазыцыі Беларускага Народнага Фронту**

„Адраджэньне” пад кіраўніцтвам спадара Язона Пазыняка быў нададзены статус Канстытуцыйнага акту Дэкларацыі аб суверэнітэце Беларусі.

Неўзабаве з’явіліся тры міліцэйскія машыны і каля 20 міліцыянтаў і амонаўцаў. Міліцыянты запатрабавалі разысьціся. Прысутныя адказалі, што маюць права чытаць вершы Якуба Коласа на сваёй беларускай зямлі. Тады па загаду палкоўніка міліцыянты накінуліся на людзей і груба пацягнулі ў міліцэйскія „крумачы”. Але некалькіх затрыманых удалося вырваць з рук лукашысцкай паліцэйшчыны. Калі сябра Союму Фронту і Партыі спадарыню *Вольгу Кацянкуву* (пэнсіянэрка) груба цягнулі ў машыну, міліцыянты выкруцілі і пашкодзілі ёй руку. Спадарыня Кацянкува вымушаная была звярнуцца па медычную дапамогу.

Затрымалі *Юры Беленькага, Анатоля Крыварота, Уладзімера Таралу* (міліцыянты пашкодзілі яму руку), *Канстанціна Нямковіча, Уладзімера Ладуцьку, Уладзімера Юхо, Барыса Мускага*.

31 жніўня сябры Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ зноў сабраліся ў Курапатах на традыцыйную штосуботнюю талаку. Прыбіралі магілы, добраўпарадкавалі тэрыторыю Народнага Мэмарыялу, вытурвалі са святага месца алькаголікаў і вандалаў.

1 верасьня сябры Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ прышлі да помніка *Якубу Коласу* ў сталіцы. Ubачыўшы людзей пад *Бел-Чырвона-Белымі сьцягамі*, міліцэйскія афіцэры (тыя самыя, што выкручвалі рукі і затрымлівалі фронтаўцаў тыдзень таму, 25 жніўня, на пл. Якуба Коласа) падбеглі і пачалі „запрэсць і не пушчаць”. Але людзі спакойна ўсклалі да помніка Коласу кветкі, прасьпявалі „*Магутны Божа*” і накіраваліся ў сквер *Янкі Купалы*. Там, каля помніка Купалу, пад *Бел-Чырвона-Белымі сьцягамі* адбыліся літаратурныя чытаньні, якія вяла сябра Партыі кандыдат мовазнаўства *Валіяціна Мароз*. Галоўным выступоўцам быў 6-гадовы *Лёша Каішэль*, які сёлета пайшоў у беларускую школу (захаваную, дзякуючы намаганьням ягонай сям’і, якая мабілізавала беларусаў на супраціў русіфікацыі). Скорая заўважылі кагэбіста з п’янай фізіяноміяй. Той ледзь трымаўся на нагах, але нахабна лез і здымаў людзей на відэакамеру. Давялося здаваць яго міліцэйскаму патрулю. Менчукі далучыліся да чытаньняў.

У ноч на 4 верасьня невідомыя злачынцы здзейснілі акт вандалізму ў Курапатах. На тэрыторыі Народнага Мэмарыялу былі пашкоджаныя два крыжы і зьнішчаныя тры крыжы. Вандалы пашкодзілі таксама частку рытуальнага афармленьня Крыжа Пакутаў у Курапатах. Антыбеларускі рэжым надалей спрыяе актам вандалізму.

7 верасьня сябры Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ правялі штосуботнюю талаку ў Курапатах. Даглядалі магілы, прыбіралі тэрыторыю Народнага Мэмарыялу.

8 верасьня сябры Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ (Партыі БНФ) урачыста адзначылі *Дзень Беларускай Вайсковай Славы* — адно з найважнейшых нацыянальных сьвятаў. У цэнтры Менска каля помніка Якубу Коласу а 12⁰⁰ сабраліся дэманстранты пад *Бел-Чырвона-Белымі нацыянальнымі сьцягамі*, усклалі кветкі да помніка песняры і прасьпявалі гімн „*Магутны Божа*”. Потым прайшлі па праспэкт Францішка Скарыны да цэнтральнага будынка Акадэміі Навук, дзе пачаліся сьвяточныя выступы. Выступілі спадары *Юры Беленькі, Сяргей Панкоў, унук Якуба Коласа спадар Кастусь Міцкевіч* (сябра Партыі), а таксама іншыя выступоўцы. Быў зачытаны зварот спадара Язона Пазыняка — старшыні Беларускага Народнага Фронту „Адраджэньне” і Партыі БНФ — „*Жыве Беларусь і будзе*

120-я ўгодкі Янкі Купалы (Менск)

жыць!”. Нягледзячы на ​​пастаянныя спробы міліцыі перашкодзіць мерапрыемству, сьвяткаваньне прайшло пад знакам аптымізму і беларускай салідарнасьці.

12 верасьня сябры Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ прышлі да помніка *Янку Купалу* ў Менску, на традыцыйныя шточацьвярговыя паэтычныя чытаньні, прасьвячаныя 120-годдзю *Янкі Купалы і Якуба Коласа*.

14 верасьня ў Менску адбыўся Сойм Беларускага Народнага Фронту „Адраджэньне” і Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ. Быў заслуханы даклад спадара Язона Пазыняка, абмеркаваныя пытаньні аб захадах па абароне ад расейскай агрэсіі.

14 верасьня сябры Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ правялі ў Курапатах традыцыйную штосуботнюю талаку. Група сяброў Партыі з г. Жодзіна прывезла вялікі крыж у памяць ахвяраў

расейска-бальшавіцкага тэрору і ўстанавіла яго ў Курапатах.

19 верасьня сябры Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ усклалі кветкі да помніка *Якубу Коласу* ў Менску, а потым сабраліся на традыцыйныя шточацьвярговыя літаратурныя чытаньні каля помніка *Янку Купалу*. Чытаньні адбываліся пад транспарантам з надпісам: „*Ворагам Беларусаў: Жывь беларус і будзе жыць!*” У пэўны момант людзі заўважылі, як здалёк іх здымае фотакамерай нейкая „таёмная асоба”. Калі наспрабавалі наблізіцца да яе, каб спытацца, ад якой агэнцыі фотарэпарцёр, то „асоба” кінулася на ўцікі.

„Таптуны” з КГБ баяцца беларусаў, адданных паэзіі.

20 верасьня сёлета споўніўся роўна год з таго дня, як пачалася новая глава Курапацкай драмы: антыбеларускі рэжым Лукашэнкі распачаў разбураць сьвятыні нашага народу — магілаў ахвяраў расейскага тэрору і крыжоў у Курапатах. З таго памятнага дня і на працягу ўсяго года сябры Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ абаранялі ад зьнішчэньня Курапаты, паставілі больш за 300 крыжоў. Шмат нашых сяброў пацярпела ад рэпрэсіў незаконнай улады — у Курапатах існуе і ствараецца Народны Мэмарыял памяці ахвяраў антыбеларускага генацыду.

21 верасьня сябры Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ, прышлі ў Курапаты на традыцыйную штосуботнюю талаку. Прыбіралі тэрыторыю Народнага Мэмарыялу, саджалі кветкі пад крыжамі. Вялікая група *польскай моладзі з Познані* (былі там і некалькі этнічных беларусаў) далучыліся да талакоўцаў. На тэрыторыі Мэмарыялу працавалі таксама *журналісты з Нарвегіі і тэлегрупа з Эстоніі*.

Мабыць, з гэтае прычыны назіралася нязвыкляя актыўнасьць, ўзбуджанасьць і нэрвовасьць спэцслужбаў. Міліцэйскія чыны набліжались да людзей, пытаючыся, што яны тут робяць. На дарожным насыпе адна за адной пад’язджалі і ад’язджалі беляы і чорныя легкавікі з зацмененымі шыбамаі. Адтуль выскочвалі і рассыпаліся срод дрэваў кагэбісты, каб потым сачыць за працуючымі талакоўцамі і журналістамі.

Эстонскі рэжысёр ківаў галавой і казаў, што ня думаў убачыць такое ў сучаснай Эўропе. Журналісты здзіўляліся, што ў нашай краіне дагэтуль няма аніводнага помніка ахвярам бальшавіцкага рэжыму, які паставіла б дзяржава.

22 верасьня сябры Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ прыехалі ў вёску Хаўхоліца (Барысаўскі раён), каб наведаць дзяцей у мясцовым прытулку. Яны перадалі дзецям акварэльныя фарбы, алоўкі ды іншыя пісьмовыя прыналежнасьці — падарунак ад добрых людзей з Італіі і Нарвегіі. Пачаставалі таксама бананамі і апэльсінамі. Атрымалася невялічкае сьвята з гульнямі і песнямі. Прыемна ўразіла нас прыгожая

беларуская мова, на якой размаўляюць дзеткі. Вялікі дзякуй сябрам беларускіх дзяцей *Рабэрце Сільвіна, Адрьяне Руэле і Карстэну Стэру*. Як і паўсюль па нашай краіне, большасць гэтых дзяцей — сацыяльныя сіроты, бацькі якіх пазбаўленыя бацькоўскіх правоў.

On September 22, 2002 the members of the Conservative Christian Party — BPF have visited the orphanage in Khaukholitsa (Barysau prov.). The major part of these children (like everywhere in Belarus) are social orphans — their parents have been deprived of their rights by the court. Party members have given to the children the water-colours, pencils, fruits and other gifts from the friends from Italy and Norway. Adults and children have made a real feast with songs and games. The children speak in a beautiful Belarusian language. Thanks very much the friends of the Belarusian children Mrs. Roberta Silvino, Mrs. Ardriana Ruele and Mr. Karsten Staehr.

25 верасня. Рэжым не спыніў свае спробы знішчыць Курапаты — гэтае месца расейскага злачынства. Па загаду начальства група рабочых пачала раскопваць канаву ад зьліўной трубы з боку кальцавой дарогі ў напрамку Вялікага Крыжа Пакутаў з мэтай затапіць магілы (такія спробы рабілі ў мінулым ужо не раз).

На шляху рабочых сталі сябры Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ *Уладзімер Юхо і Аліна Дуброўская*, да якіх далучыліся два маладыя чалавекі. Учатырох ім удалося спыніць рабочую брыгаду і плынь вады, якую рабочыя выпампоўвалі з трубы.

26 верасня сябры Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ зноў сабраліся каля помніка *Янку Купалу* ў Менску на традыцыйныя шточацьвярговыя літаратурныя чытаньні. Да чыгальнікаў завіталі дзеці — група першаклясьнікаў зь беларускага кляса (які адстаялі ва ўмовах татальнай русіфікацыі бацькі дзетак) са сваёй настаўніцай. Дзеці выканалі праграму зь беларускіх вершаў і пантамімы. Сябры Партыі паднеслі юным артыстам прызы — дзіцячыя кнігі беларускіх выдавецтваў. Чытала свае вершы 14-гадовая паэтка *Ліза Панамарова*. Усіх уразіла шчырасьць яе твораў, прыгажосць мовы. Прысутныя жартоўна прагаласавалі за тое, каб перадаць вершы Лізы ў рэдакцыю „Бярозкі”.

28 верасня сябры Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ прышлі ў Курапаты на традыцыйную штосуботнюю талаку. Больш за 50 асобаў ставілі крыжы над магіламі беларускіх пакутнікаў. На працягу дня было пастаўлена 60 крыжоў. Сярод іх таксама ватыўны крыж (крыж-прысьвячэньне) ад моладзі горада Познань (Польшча). Былі адноўленыя таксама два крыжы на Крыжовай алеі, пашкоджаныя варварамі. У выніку крыжаўзьядзеньня аформіліся новыя зоны агульнай манумэнтальнай кампазыцыі Народнага Мэмарыялу.

Людзі прыбіралі тэрыторыю Мэмарыялу, саджалі каля крыжоў кветкі. Выканаўшы працу, усе сабраліся каля Вялікага Крыжа Пакутаў і праспявалі гімн „*Магутны Божа*”.

29 верасня ў цэнтры Менска, каля помніка *Янку Купалу*, грамадзяне горада з удзелам прадстаўнікоў іншых гарадоў Беларусі правялі мітынг у абарону суверэнітэту і незалежнасьці Беларусі.

У сувязі з тым, што Менгарвыканкам не дазволіў праводзіць мітынг каля помніка *Янку Купалу* Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі — БНФ, правядзеньне мітынгу ўсклалі на сябе арганізацыі *Беларускага Нацыянальна-Вызвольнага Руху і Менскі Камітэт на абароне ад расейскай агрэсіі*.

Удзельнікі мітынгу разгарнулі нацыянальныя *Бел-Чырвона-Белыя сьцягі і транспаранты: „Ніякіх саюзаў з імпэрскай Расеяй!”, „Расейскія ваенныя базы — прэч зь Беларусі!”, „Беларуская Салідарнасьць — наш супраціў расейскай акупацыі”*.

Пад няспынным удзелам міліцыі, накіраванага на спыненне мітынгу, удзельнікі мітынгу аднагалосна прынялі рэзалюцыю. Быў зачытаны зварот *Зянона Пазьняка*, Старшыні Беларускага Народнага Фронту „Адраджэньне” да беларусаў з заклікам: бараніць суверэнітэт і незалежнасьць Беларусі; ня ўдзельнічаць ў рэфэрэндумах і выбарах, арганізаваных лукашэнкаўскім рэжымам; ствараць паўсюдна *Камітэты на абароне Беларусі ад расейскай агрэсіі*. Выступіў *Юры Беленькі*, Выконваючы абавязкі старшыні Беларускага Народнага Фронту

„Адраджэньне” на Беларусі з аналізам эканамічнай і інфармацыйнай вайны Расеі супраць Беларусі.

Ход падзеяў у пэрыяд падрыхтоўкі, а таксама падчас мітынгу і пасля яго завяршэньня выявіў хлусьлівасьць Лукашэнка і яго рэжыму, паказаў, што для іх суверэнітэт Беларусі ёсьць фразалёгія, інфармацыйная заслона іхняй здрадніцкай палітыкі на карысьць Расеі.

Пасля завяршэньня мітынгу, калі ўдзельнікі выйшлі на прылягаючыя вуліцы і праспэкт Францішка Скарыны, па міліцэйскіх рацыях была дадзена каманда на арышт актывістаў мітынгу. „Спэцназ” пры дапамозе „спэцоў” у цывільным, якія па рацыях каардынавалі іхную дзейнасьць, гвалтоўна напаў на актывістаў. У выніку нападу арыштаваныя: *Юры Беленькі* (Выконваючы абавязкі старшыні Беларускага Народнага Фронту „Адраджэньне”), *Валеры Буйвал* (сакратар Управы Сойму Беларускага Народнага Фронту „Адраджэньне”), *Кастусь Каішэль* (кіраўнік раённай арганізацыі Беларускага Народнага Фронту „Адраджэньне”), *Уладзімер Плотнікаў і Здзіслаў Абрэмскі* (сябры Беларускага Народнага Фронту „Адраджэньне”).

Агульнае кіраўніцтва вайсковымі фармаваньнямі і міліцыяй, як было заўважана, выконваў *У.Навумаў* — міністар унутраных справаў лукашэнкаўскага рэжыму.

Барацьба беларускага грамадства супраць расейска-імпэрскай агрэсіі будзе пашырацца. Ня ўдасца нікаму акупацыйнаму рэжыму спыніць гэтую барацьбу. Так заяўлялі адраджэнцы.

Вытрымкі з рэзалюцыі мітынгу 29 верасня 2002 г.

Заявы расейскага кіраўніцтва 24 чэрвеня і 14 жніўня гэтага года аб плянах анэксіі нашай краіны ёсьць грубы акт палітычнай агрэсіі супраць Беларусі, адкрытае пасягненьне на суверэнітэт і незалежнасьць нашай дзяржавы, сьведчаць аб плянах і дзеяньнях інфармацыйнай, эканамічнай і палітычнай вайны Расеі супраць Беларусі, аб імкненьнях захапіць нашу жыцьцёвую прастору, тэрыторыю і нацыянальныя багацьці.

Такія пляны і дзеянні Расеі груба парушаюць Гэльсінскія пагадненьні, міжнародныя акты і канвэнцыі аб мірным суіснаваньні краінаў, аб неагрэсіі і непарушанасьці межаў у Эўропе.

Мы прапануем палітычным арганізацыям Беларускага Вызвольнага Руху, усім беларускім грамадзкім арганізацыям Рэспублікі Беларусь і замежжа:

1. *Зьварнуцца ў міжнародныя арганізацыі, перш за ўсё ў ААН, АБСЭ, Эўрапейскі Зьвяз, Эўрапарлямэнт і ў Гаагскі Міжнародны Суд з патрабаваньнем аб прызнаньні Расеі агрэсіўнай краінай.*

2. *Зьварнуцца ў міжнародны суд аб прызнаньні неспраўднай і няважнай дамовы аб саюзе Беларусі з Расеяй ад 8 сьнежня 1999 г. і іншых дамоваў, заключаных паміж нелегітымным рэжымам Лукашэнка і агрэсіўным кіраўніцтвам Крамля.*

Давесьці да ведама міжнародных арганізацыяў, што беларусы не прызнаюць цяпер і не прызнаюць ніколі ніякіх дамоваў і „саюзаў” з Расеяй, заключаных нелегітымным рэжымам Лукашэнка.

3. *Зьварнуцца да беларускага грамадства з прапановай ня ўдзельнічаць ні ў якіх выбарах і рэфэрэндумах, арганізаваных нелегітымным рэжымам Лукашэнка.*

4. *Падтрымаць паўсюднае стварэньне Камітэтаў на абароне Беларусі ад расейскай агрэсіі.*

Валеры БУЙВАЛ

САРОКА

Генадзь Антонавіч (1947 – 27.09.2002)

Пасля доўгай, працяглай хваробы памёр наш дарагі сябра Генадзь Антонавіч Сарока. Ён нарадзіўся на Пружаншчыне ў сялянскай сям’і. Усё жыцьцё працаваў на зямлі: аграномам, потым старшынёй калгаса на Камянецчыне. Калі пачалася наша рэвалюцыя, Генадзь Антонавіч уступіў у

Беларускі Народны Фронт „Адраджэньне”, з 1989 г. узначальваў Раду БНФ Пружанскага раёна. Удзельнічаў у Першым Зьезьдзе Беларускага Народнага Фронту „Адраджэньне” у Вільні ў чэрвені 1989 г., уваходзіў у склад Берасьцейскай абласной Рады і быў сябрам Сойму БНФ „Адраджэньне”. У 90-я гады зямлякі абралі яго дэпутатам Пружанскага гарадскога савета.

Генадзь Антонавіч быў сапраўдным патрыётам Бацькаўшчыны, душэўным, сьветлым чалавекам, якімі так багатая нашая беларуская зямля. Сьветлая памяць аб ім назаўсёды захавецца ў нашых сэрцах.

**Сябры Беларускага Народнага Фронту „Адраджэньне”
і Кансэрватыўна-Хрысьціянскай Партыі – БНФ
29 верасьня 2002 г.**

ПРЭС-РЭЛІЗ

(Паводле „Народнай Волі”, „Нашай Свабоды”,
радыё „Свабода” і інш. 2001 г.)

КАСТРЫЧНИК (2001г.; працяг з №4(44))

■ Міністар фінансаў здаў лукашэнкаўскую „заначку”. Міністар фінансаў Беларусі Мікалай Корбут афіцыйна пацьвердзіў, што Лукашэнка хавае ў Беларусбанку грошы, атрыманыя ад продажу зброі. Па словах М. Корбута, сродкі, якія дзяржава атрымлівае ад рэалізацыі гэтак званых спэцматар’ялаў Міністэрства абароны — „танкаў і іншага ўзбраенья” — трапляюць у Беларусбанк на рахункі „рэзэрвовага фонду прэзыдэнта” і „стабілізацыйнага фонду”. Міністар пацьвердзіў, што сродкі з гэтых фондаў не фігуруюць „ні ў якім артыкуле бюджэту”. Апошнія словы азначаюць, што Лукашэнка, фактычна, „прысабечыў” грошы, якія належаць народу Беларусі.

■ У Расеі цяпер пры ўладзе — піцёрскія. А ў Беларусі пануе магілёўска-шклоўскі клан: сам Лукашэнка, прэм’ер Генадзь Навіцкі, віцэ-прэм’ер Аляксандар Папкоў, віцэ-сьпікер Уладзімер Канаплёў, міністар гандлю Аляксандар Кулічкоў, міністар сувязі Уладзімер Ганчарэнка, старшыня Беларускага Надзея Ермакова, старшыня ЦВК Лідзія Ярмошына... А былі яшчэ і экс-адміністратар Сініцын, экс-заўхоз Ціцяноў, экс-тэледырэктар Кісель, экс-пракурор Бажэлка... Правіла дзейнічае ня толькі ў дачыненні да асобаў. Але і да самога рэгіёну. Паводле бюджэту на 2002 год, на падатку на дадатковую вартасць ад сабраных сродкаў Берасьцейская вобласць атрымае 66%, Віцебская — 47%, Гомельская — 42%, Горадзенская — 58%, Менская — 56%, Менск — 25%. А Магілёўшчына — ажно 91%! Па падатках на даходы і прыбыткі юрыдычных асобаў Гомельская вобласць атрымае 51,3%, сталіца — 33,3%, а Магілёўская — 100%.

■ Начальнік упраўленьня кадраў Мінабароны палкоўнік Аляксандар Цапота паведаміў БелПАН, што да 2006 г. Узброеныя Сілы Беларусі будуць скарачаныя на 18 тысячаў чалавек. У краіне, перапоўненай амонамі, спэцпадразьдзяленьнямі, міліцыяй, якія служаць рэжыму, застаюцца 50 тысячаў жаўнераў і афіцэраў (сёньня ў нас — 83-тысячная армія), якія зьяўляюцца гарантам незалежнасьці і абаронцамі народу.

■ У Менску завяршыліся перамоў паміж расейскімі і беларускімі вайскоўцамі. Прадстаўнікі міністэрстваў абароны ўзгаднілі дакуманты, якія прадугледжваюць утварэньне адзінай рэгіянальнай сістэмы супрацьпаветранай абароны Расеі і Беларусі (скарочана ЕРС). Та-ак, даўно беларусы не баранілі Маскву. Галоўны элемэнт дакумантаў — Пагадненьне пра сумесную ахову мяжы і паветранай прасторы „саюзнай” дзяржавы. Па сутнасьці, Масква і Менск у выпадку „зьнешняй агрэсіі” ўтвараюць кааліцыйную групоўку, у якую ўвойдуць, практычна, усе злучэньні і часткі, якія дыслакуюцца ва ўсходне-эўрапейскім рэгіёне. ЕРС будзе перададзена ўся ўлада і адказнасьць у паветранай прасторы.

■ Згодна з апошнімі дадзенымі Сусьветнага банку, Беларусь афіцыйна прылічана да бедных краінаў; грамадзяне нашай краіны ў сярэднім выдаткоўваюць штодня меней за адзін даляр ЗША. Мы цяпер у адной кампаніі з Аўганістанам, Інданэзіяй, Малдовай, Іракам...

■ Паліцэйскі ўхіл. „Палатка прадстаўнікоў нацыянальнага сходу” адобрыла ў першым чытаньні праект бюджэту на 2002 год. Вялізныя сродкі, як і ў папярэднія гады, прадугледжваюцца на ўтрыманьне распухлых сілавых структураў. На нацыянальную абарону выдзяляецца 235 мільярдаў рублёў, на правахоўную дзейнасьць і гарантваньне бясьпекі (КГБ і г.д.) — 368 мільярдаў, на судовую ўладу — 21,7 мільярда; у суме — 625 мільярдаў. У той жа час на прамысловасьць, энэргетыку будаўнічы комплекс — усяго 28 мільярдаў рублёў, а на культуру — 24 мільярды. Лічбы паказваюць, што ў нас працягваецца ўзмацненьне паліцэйскай дзяржавы. Упраўленьню справамі прэзыдэнта адпускаецца 45 мільярдаў рублёў, службе бясьпекі Лукашэнка — 5 мільярдаў. А Нацыянальнай Акадэміі Навук — 6 мільярдаў. У дакуманце запланаваныя непарапарцыйныя ўліваньні ў Магілёўскую вобласць.

■ Рэспубліканскі інстытут анкалёгіі стаў першай медычнай установай, дзе лекарам забаранілі працу па сумяшчальніцтве і пасадзілі іх на голыя аклады. Тыя адразу падлічылі, што будучы губляць штомесяц ад 60 да 90 тысячаў рублёў, мэдсёстры — да 40 тысячаў.

■ На дадзены момант у швайцарскіх банках захоўваецца грошай на суму больш за 550 мільярдаў швайцарскіх франкаў, большая частка якіх трапляе з-за мяжы. Летась (згодна з данымі газэты „Файнэншл Таймс”) найбольшы прырост сродкаў прыпаў на Гвінею, Баўгарыю, Бангладэж і Беларусь..! Як вядома, ананімнасьцю швайцарскай банкаўскай сістэмы карысталіся гітлераўскія нацысты, а пазьней шмат якія мафіійныя структуры і дыктатарскія рэжымы.

■ Выбары скончыліся — пачаліся арышты. Лукашэнка пагнаў хвалю арыштаў чыноўнікаў. Начальнік Беларускай чыгункі Віктар Рахманько адхілены ад пасады. Супраць яго ўзбуджаная крымінальная справа, але ён „сэнатар”, прапанаваны ў палатку самім Лукашэнкам. Менш пашэнціла Леаніду Калугіну, кіраўніку аб’яднаньня „Атлант” па вытворчасці халадзільнікаў. Лукашэнка паведаміў публіцы, што той знаходзіцца ў сьледчым ізалятары. Калугін выстаўляў сваю кандыдатуру на прэзыдэнцкіх выбарах. Лукашэнка дадаў, што „на чарзе яшчэ чалавек пятнаццаць”. Быў затрыманы міліцыяй таксама дырэктар стадыёну „Трактар” У. Алейнікаў — браў хабар з гандляроў, што працавалі на стадыёне. А кіраўнік сталічнай аўтаінспэкцыі Анатоль Сідарэня сам сышоў у адстаўку. Месцы для начальнікаў-расейцаў вызваляюцца.

ЛІСТАПАД (2001 г.)

■ „Наша Свабода” паведаміла пра тое, што 30-40% кіраўніцкіх кадраў Гомельскай вобласці не адпавядаюць патрабаваньням сучаснага гаспадараньня на зямлі. Пра гэта заявіў першы намеснік старшыні мясцовага аблвыканкаму А.Бяляеў. „3 20 кіраўнікоў працуюць толькі адзін”, — адзначыў начальнік. За апошнія тры гады на Гомельшчыне зьмянілася 80% кіраўнікоў гаспадарак. „Кіраўнікі згараюць...” — наракаў сп. Бяляеў. І патлумачыў, што „старшыня калгасу пачынае не з уздыму гаспадаркі, а з будаўніцтва свайго дома”. І вось на той жа старонцы газэты мы чытаем пад фанфары зацемку „Беларускія калгаснікі вучацца ў Галянды”. Журналіст паведамляе, як „кіраўнікі сарака калгасаў і саўгасаў, аграпрамысловых прадпрыемстваў і гаспадарак Беларусі з усіх шасьці рэгіёнаў краіны з 19-га па 22-га лістапада знаходзіліся ў Каралеўстве Нідэрляндаў, дзе пад эгідай Беларускага саюзу калгасаў бралі ўдзел у сэмінары-вучобе”. Антыгероі першага рэпартажу ў якасьці пакараньня паехалі на экскурсію ў адно маленькае і ўтульнае каралеўства пад сьцягам аднаго фэадальнага саюзу. Цяпер яны, мабыць, будуць пачынаць умацаваньне калгасаў не са свайго дому, а са сваёй дзялянкі цюльпанаў ці сваёй сыраварні.

■ На пяць рускіх пабольшала. Пяцёра мясцовых літаратараў былі днямі прынятыя ў саюз расейскіх пісьменьнікаў. Выдаўшы свае кніжкі парасейску ў менскім выдавецтве „Тэхнапрэнт”, яны адразу падалі заявы ў Маскву. Сёньня такіх у Беларусі ажно 16.

■ Пабольшала ня толькі „расейскіх” пісьменьнікаў. Створанае беларускае аддзяленьне Акадэміі вайсковых навук Расейскай Фэдэрацыі ў Менску. Няцяжка здагадацца, што на наступных этапах „пакрокавай стратэгіі” беларускае войска мае стаць філіялам расейскай арміі.

■ Беларусь набывае расейскіх наёмнікаў. Толькі сёлета з нашым Міністэрствам абароны заключылі кантракт каля 200 былых вайскоўцаў расейскай арміі. Палкоўнік А. Цапота з упраўлення кадрў Мінабароны пасьпяшаўся дадаць да інфармацыі, што „паступленьню на службу, безумоўна, папярэднічае працэдура атрыманьня беларускага грамадзянства”. Забыўся палкоўнік яшчэ сказаць: „і выдача кватэраў у Беларусі”. Але не забыўся згадаць пра „высокі прафэсіяналізм” наёмнікаў, многія зь якіх удзельнічалі ў Чачэнскай вайне. „Ідзе нармальны працэс...” — закончыў свой сьпіч палкоўнік.

■ У сувязі з палітычным і эканамічным крызісам пасля распаду савецкай імпэрыі, з 1991 па 1994 г. працягласьць жыцьця мужчын у Расеі зьнізілася на **6,3** гады, у Латвіі на **5** гадоў, на Ўкраіне на **4,1** года, у Летуве і Эстоніі на **2,8** года, у Беларусі на **2,8** года. У жанчын гэтыя паказчыкі былі: у Беларусі — на **1,3** года, у Расеі на **3,2** года. Але ў 1995 г. гэтая тэндэнцыя спыняецца ва ўсіх названых краінах, пачынаецца павелічэньне працягласьці жыцьця, нават у Расеі. І толькі ў Беларусі працягваецца зьніжэньне працягласьці жыцьця дагэтуль.

■ Лідэры „аб’яднанай” намэнклятурнай псеўдапазыцыі ўзбагацілі палітычную думку нашай краіны сьвежымі ідэямі. На старонках „Народнай Волі” паведамлена тлустымі літарамі: „Юрый Хадыка рыхтуецца да абароны суверэнітэту Беларусі”. Сп. Хадыка сэнтымэнтальна ўспамінае, як „калісьці браў удзел у круглым stole ў Маскве, дзе абмяркоўваліся *тэраспэктывы беларуска-расейскай інтэграцыі*”. Во як!

Аказываецца, ні адзін Лукашэнка з „вертыкальлю” інтэграваў нашу краіну. Цікава было б даведацца, якіх дакументаў нападпісваў тады сп. Хадыка ў белакаменнай?

Побач на гэтым полі — наступны шэдэўр „магутнага інтэлектуала” А. Лябедзькі (ён жа Лебедько) пад тытулам „Мы хотим предложить обществу правый взгляд на белорусско-российские отношения”. Займальная, як заўсёды, чытанка. Вось фрагмэнты: „Расея была, ёсьць і будзе фактарам адчувальнага ўплыву на разьвіцьцё сытуацыі ў Беларусі. Разумьне гэтага вызначае прыярытэты нашых міжнародных кантактаў... Інтэграцыя стала сінанімам слова **аб’яднаньне**. Мы маем намер зламаць стэрыятыпы і разьвясць міфы. Крэмль будзе спрыяць разьвязваньню беларускага вузла праблемаў і можа яшчэ больш умацаваць сваё становішча на Захадзе. Такім чынам, пазытыўнае ўздзеяньне Расеі на афіцыйны Менск (*чытаючы гэта, хочацца плакаць ад замілаваньня*) палітычна і эканамічна матываванае. Масква будзе душыць Лукашэнку ў абдымках.” Як пісалі некалі савецкія газеты, — „бурныя воплескі і крыкі „брава!””.

Неяк гарманічна паклаўся ў тым жа нумары газеты матэр’ял пад тытулам „Прастытутак стала больш”. Пра „пазытыўнае ўздзеяньне Расеі” сьведчыць статыстыка. Паводле зьвестак расейскай міліцыі, у 2000 г. толькі ў Маскве за заняці прастытуцыяй да адміністрацыйнай адказнасьці былі прыцягнутыя 260 беларускіх грамадзянак, за 10 месяцаў сёлета — ужо 370. У Беларусі назіраецца тэндэнцыя росту колькасьці такіх

злачыстваў, як зводніцтва, утрыманьне прытонаў, сусенёрства. Групы беларускіх жанчынаў арганізавана ці самастойна выезджаюць для заняці прастытуцыяй у асноўным у Расею.

■ Неяк дзіўна было пачуць на паседжаньнях лукашэнкаўскіх „палатак” такія прызнаньні: „Пачаўся працэс дэпапуляцыі... устойлівае зьніжэньне нараджальнасьці, рост сьмяротнасьці і захворваньняў. На працягу апошніх сямі гадоў колькасьць насельніцтва краіны скарацілася амаль на 300 тысячаў чалавек, або на 2,9 %”. Так званы „нацыянальны сход” абмяркоўваў

праблему „дэмаграфічнай бясьпекі” (а тэрмін які прыдумалі!) нашай краіны. Галоўны агушэр-гінэколяг Уладзімер Сілява заявіў палатнікам, што сёньня нараджальнасьць ў Беларусі ніжэй, чым падчас Другой Сусьветнай вайны (!). Нагадаў ім, што дапамога на дзіця складае толькі пяць адсоткаў мінімальнага пражытачнага ўзроўню. Палатнікі ў выніку абмеркаваньня парэкамендалі Савету міністраў сярод іншага „искоренить вредные для здоровья привычки” і „павялічыць працягласьць жыцьця”.

Будзем спадзявацца, што міністры іх паслухаюцца і будуць жыць доўга.

■ Знаёмства з праектам дзяржаўнага бюджэту на 2002 г. — цікавы занятак. Так можна даведацца, што з грошай падаткапалцельшчыкаў выдзяляецца 2 мільярды 602 мільёны рублёў „Беларускаму патрыятычнаму саюзу моладзі”, сумнавядомаму лукамолу.

■ Раней прызнаньне прадпрыемства ў судовым парадку банкрутам лічылася на Магілёўшчыне сэксацыяй. Цяпер гэта звычайная, штодзённая справа. Летась у рогіёне банкрутамі прызнаныя 23 суб’екты гаспадараньня, сёлета — 10, і яшчэ з паўсотні такіх справаў знаходзіцца ў вытворчасці Магілёўскага абласнога гаспадарчага суду. Апошняя справа, што паступіла ў Гаспадарчы суд, тычыцца Магілёўскага машынабудаўнічага заводу. Магывацыя — вялікія запасычанасьці, амаль паўмільярда рублёў.

Так рыхтуецца плячоўка для расейскага крмінальнага капіталу.

СЬНЕЖАНЬ (2001 г.)

■ Лідэрам у СНД па тэмах прамысловага росту за 9 месяцаў 2001 г. стала Ўкраіна з **16,6** адсоткамі, на другім месцы — Таджыкістан (з **16%**), далей ідуць Казахстан (**13,8%**), Малдова (**12,2%**), Кыргызстан (**7,1%**), Азэрбайджан (**5,4%**), Расея (**5,2%**). Беларусь займае апошняе месца з **4,6%**.

■ За 10 месяцаў сёлета ў Беларусі зарэгістравана **92830** злачыстваў (у сярэднім, па 305 злачыстваў у дзень). На 10 тысячаў жыхароў зарэгістравана **93** злачыствы. Найбольшыя паказчыкі зафіксаваныя ў Гомельскай і Магілёўскай вобласьцях (па **112**), Менску (**100**) і Віцебскай вобласьці (**96**). 7,4 тысячы злачыстваў былі ўчыненыя ў грамадзкіх месцах. Раскрыцьцё злачыстваў у студзені-кастрычніку 2001 г. склала 62,1% супраць 69,2% у аналягічны пэрыяд 2000 г.

Валеры БУЙВАЛ

Шэсьце да месца спачынку Ларысы Геніюш (Зэльва, 11 жніўня 2002 г.)

Фота Я. Дабіліна

Беларускія Ведымасты

Беларускае выданьне

У супрацоўніцтве зь Беларуска-Выдавецкім Таварыствам ў Амэрыцы

Рэдакцыя: Зьіон Пазыняк, Галіна Палачаніна

Адрас рэдакцыі: 02-017 Warszawa, Al. Jerozolimskie 125/127

тэл./факс: (+48 22) 628 76 73